

P R E F A Ț A

Studiul de față este rezultatul călătoriei ce am întreprins în județul Vilcea în vara anilor 1906 și 1908. Se cădea ca un județ atât de bogat în amintiri istorice și în pozițiuni pitorești să-și aibă monografia limbei sale și datorită aceasta m'a făcut să-l prefer dela început celorlalte. Hotărîrea mea nu a întîrziat să mă bucure, cînd am văzut că pe lîngă un bogat material lexical am putut culege interesante particularități fonetice care alături de cele observate în alte părți vor contribui la luminarea unor puncte din studiul limbei noastre.

La prima vedere nu se înfățișează nimic nou, deosebit, în graiul din Vilcea, mai ales după ce ai cunoscut vorbirea din cîteva județe caracteristice în privința aceasta. Rămii cu impresia limbei comune, curente, nuanțată pe ici pe colo de pronunțarea particulară a vocalei *e*. Cu cit străbați distanțe mai mari însă, cu cit te depărtezi de centrele mai frecventate, prinzi fără greutate note accentuate deosebite, care te apropie cînd de județul vecin la apus cînd de cel de răsărit, cînd, în sfîrșit, de Dolj. Mai cu samă soarta consonantelor în anumite condițiuni și infiltrarea elementului ardelenesc întipăresc graiului vilcean caractere care-l scot din linia comună.

Ori cine este familiarizat cu graiul țărănesc recunoaște în textele ce dau o icoană vie a sufletului și traiului sătenilor noștri.

Am căutat, pe cît a fost cu putință, să grupez materialul cules după asemănările ce am constatat între comune. Astfel, primele texte sînt din partea muntoasă a județului, dela stine, după acestea urmează treptat cele adunate scoborînd spre miazăzi.

Turnu-Severin — Septemvrie, 1908

V. V.

GRAIUL DIN VÎLCEA

Locuitorii.—Din vina celor care au exploatat dragostea pentru popor nu s'a ajuns încă la o cunoaștere adevărată a lui, după cum s'a compromis mai totdeauna mișcarea de îndreptare a vieții țaranului. Improvisata admirațiune a tot ce vine dela țară i-a scutit — în credința lor — și pe unii oameni politici și pe unii scriitori să cunoască pe satean în realitatea vieții lui, pentru ca astfel pornind dela ceva pozitiv unii să poată pune bazele unor îmbunătățiri serioase, iar alții să nu mai laude ceea-ce poporul nu are, ori să exagereze ceea-ce el posedă. Nu se văd serviciile pe care pretind că le aduc literaturii noastre scriitorii extasiati în fața a tot ce vine din popor, fără să se coboare, să aleagă, dela el ce are mai bun și fără să știe cum să întrebuițeze materialul adunat. Moda „poporanismului“ a făcut să se creadă cunoscători și îndreptători ai vieții țaranului cei care fac sgomot de vorbe, și dacă cineva se pricepe să aștearnă și pe hirtie cîte ceva ce pare popular, iată și „curentul popular în literatură“, iată „direcția nouă“.

În felul acesta n'am putut fi niciodată admirator al poporului.

În schimb, cu multă dorință și hotărîre de a cunoaște pe țaran, de a-l vedea cum trăiește și a-l asculta cum vorbește, am cercetat în vara anului 1905 județul Mehedintzi, iar în 1906 și 1908 județul Vilcea. Cu prilejul celei din urmă călătorii am stat de vorbă cu foarte mulți țărani bătrîni și am rămas cu aceeaș impresie, ca și în Mehedintzi¹⁾, că au o minte ageră și unii o memorie uimitoare. Bătrîni, între 70 și 80 de ani, mi-au spus cîtece de haiducie — de hoție, după vorba lor — cu foarte multe

¹⁾ Vezi *Note din Mehedintzi*, în revista *Vieața Nouă*, II, 77.

versuri și fără sfortare. De asemenea, fără să fi învățat carte, știau istorisiri însemnate, povești interesante, pe care mi le spuneau cu multă voce bună și le părea bine că le scriu să nu se piardă, că ei sînt „vechi“ și se duc curînd-curînd.

În părțile de munte ale județului, cercetarea a avut mai mult farmec. Țăranii steteau cu inima deschisă la vorbă, îți răspundeau fără înconjur la cîte îi întrebai, pe cîtă vreme în spre sudul județului greutățile mergeau crescînd. De unde cei dela munte se arătau mulțumiți de viața și de rosturile lor, pe care și le îngrijesc bine, ceilalți te întîmpinau cu plîngeri de tot felul pentru lipsa de pămînt, greutatea dărilor, tirania proprietarilor și a arendașilor. Chiar și aceia care aveau ceva stare se tînguiau, cu nădejdea că vor putea obține vre-o ușurare de biruri, ori o bucată de pămînt.

Dela lucrurile cele mai depărtate pînă la cele ce-i privesc de aproape nu întîmpini neîncredere, cînd vrei să le afli, la țăranii munteni. Sînt atît de buni, atît de plecați și cumînți, că-ți pare rău cînd termini vorba cu ei. Și sînt mult mai vioi, mai înțelegători, mai pătrunzători decît cei din părțile de sud ale județului. Aici ai nevoie de vorbă înconjurată, căci altfel îți spun lucruri ce nu sînt, ori ridică din umeri, precauțiune rău înțeleasă. Ceea-ce s'a întîmplat într'o comună mare din spre părțile Doljului va arăta cît de greu se pot face cercetări de ori-ce natură, dar mai cu samă filologice. Stînd de vorbă cu cîțiva bătrîni, ca să aflu ce nume dau ei la diferite lucruri, de odată mă pomenesc cu unul: „păi, noi gîndiam c'ați venit să ne ușurați traiul, și dumneavoastră de altceva vă pasă. Ne omoară arendașii, ne prăpădesc cu zile, mai bine morți decît așa. Ni-i milă de bieții copii ai noștri, că n'or mai avea cu ce trăi.“ Și a trebuit să ascult grozavele lor plîngeri, exagerate peste măsură, căci îndată am avut puțința să-i văd mai de aproape cum stau și să mă conving că sînt deprinși rău, că așteaptă prea mult dela Stat și că nu le convine ordinea. Ar vrea pămînt mult, să-l muncească cum vor și cînd le vine, și să plătească minimum de contribuțiuni. Și au trimes după unul meșter la vorbă — prea meșter poate — să-mi spună din fir în păr toate cum au fost sub Știrbei și sub Cuza și cum sînt acum sub Regele nostru. M'am îngrozit de ce am auzit — unde mai erau vorbele de respect față de Dinastie,

pe care mă deprinsesem să le aud în toate părțile pînă atunci? Incontestabil, țăranii aceștia au ceva deosebit sufletește și acest ceva e rău.

Elementul țăranesc din Vilcea a primit și primește zilnic un bogat contingent de „Ungureni“, de dincolo de Carpați. Aceștia s'au așezat prin sate, s'au căsătorit și se ocupă mai ales cu tăbăcăria, curelăria și frîngeria. Unii țin circiume și iau chiar păduri în exploatare. Își păstrează portul lor de dincolo și au dat cîtorva sate un aspect ungurenesc. Comunele Vaidei, Băbeni sînt așezări curat ungurenești. Rîmnicul Vilcei numără de asemenea mulți bogătași, care și-au făcut stare din tăbăcărie.

Este interesant felul cum îmi povestea un bătrîn despre venirea Ardelenilor: „Ungurenii vin ca deștu și pe urmă să fac boeri de nu să mai uită la noi. Nu-s mai mult de douăzeci de ani de cînd au început să vină la noi și încă în douăzeci o să să facă mai mulți ca ai noștri. Cînd îi întrebăm că di ce pleacă dila ei, ei ne spun că de sila Ungurului, da noi știm că au văzut că ai noștri nu-s meșteri la negoț, d'aia or vînt.“

Și în privința limbei, elementul ardelenesc a adus influență în fonetică, morfologie și lexic, mai ales în părțile muntoase: *am văzt*, *am găst*, *am vînt*, *am piert-o*, *sclab*, *selănină*; *fele* = „jumătate de litru“; *recăl* = „surtuc“; *șînor* = „panglică“; *glajă* = „sticlă“, etc. În general însă limba din Vilcea este mai mult limba curentă, nu găsim regiuni bine marcate prin deosebiri izbitoare, ca în Mehedinți. Am găsit Vilcenii care își dau bine sama de felul cum pronunță alții din satele mai depărtate. Unul spunea: „la noi să zice *arine*, nu *anine*, parcă anini ceva în cui.“

Pentru multe categorii de lucruri și fenomene ale naturii, țăranii întrebuintează un număr de cuvinte cît se poate de limitat. Ca să dau numai un exemplu, voi aminti că în cele mai multe părți *vîntul* e *vînt*, de o bate încet sau tare, de o veni dintr'o direcție sau alta, ei nu-i zic altfel, necunoscînd decît numirea generală. Faptul acesta se petrece și cu alți termeni, dar mai cu samă cu numele colorilor și al florilor. Ei știu numai dacă un lucru e alb, negru ori roșu, colorile principale; cînd le vei arăta colori amestecate ori intermediare nu știu să precizeze, le lipsește simțul nuanțelor. Cînd dai de o floare și întreb cum o cheamă, ei răspund *floare* ori *floare de pădure*, *floare*

de cîmp, ori „cite flori mai crește Dumnezeu pe pămînt, cine le mai știe!“

Numele pomilor și al arborilor le cunosc bine, de sigur fiind că nu sînt atît de mulți și variați. Incolo te uimești cînd vezi că lumea în care se învîrtește țăranul este foarte restrînsă. Știe cuvinte referitoare la obiectele cu care se servește, dar nu se ridică din lumea materială să-ți spună cum numește diferitele stări sufletești, legăturile dintre oameni, ș. a.

Noțiuni despre școală și Stat are foarte slabe și confuze; de aceea și termenii corespunzători sînt foarte reduși ca însemnătate în viața lui—nu-i spun mai nimic.

Aceste constatări nu sînt indiferente și pentru cel care se ocupă cu cercetările de limbă. Filologul trebuie să aibă totdeauna în vedere sufletul și condițiunile de viață ale celor cu care vine în atingere.

I. PARTICULARITĂȚI FONETICE

A. VOCALE TONICE

1. **A.** În cele mai multe locuri se întîlnește foarte accentuată pronunțarea lungă a lui *a* precedat de labiale: *fătă, pănă*. — După *l*, și în special în formele *fleacăr(ă)*, *leabă*, avem *a > ea*. — La pluralele în *i* găsim *a > ă* și în casuri ca: *codobături, lăstări*. — Interesantă este prezența lui *â* (începînd cu Călimăneștii spre munte, cuprînzînd și stînele) în forme ca *păltin, păcăt*; pînă acum fenomenul acesta era cunoscut numai din Istria, cîteva localități din Bănat și din satul Meria, în sud-vestul Transilvaniei. — Pentru *a + n > in* din formele *cîne, pîne* întîlnim și această pronunțare și aceea cu *î*: *cîine, pîine*. — Foarte răspîndit e fenomenul aspirărei lui *a* inițial. Mai cu samă cuvîntul *aripă* se întîlnește aproape în toate comunele sub formele: *har(i)pă, harpiie, haripi*; tot astfel: *hașchiie* (comp. și *hăsta, hasta*).

2. **E** apare ca *e* (în partea muntoasă), *ê* (în partea de mijloc a județului), cînd în silaba următoare se găsește un *e*: *bete, fete, bete, fete*; se zice însă *cămeșile*, care a înlocuit

pe mai vechiul *cămeșile*. — După *s, ș, ț, z, r* (acesta precedat de consonă) *e* trece la *ă*: *săc, sămn, bisărică* (dar *sietu = seu*); *șăs; vițal, nepoțal; zăce, zăghie; străchiie, trăbă = trebue* (dar *stricură*). — După labială îl găsim păstrat în *curcubeă*, formă neschimbată în tot județul. — În loc de *tînăr* se zice pretutîndeni *tinăr*. — *Ea* rezultat din *e* sub influența unui *ă* următor se păstrează după labială în formele verbale: *veadă (vează)*. — În locul lui *i* rezultat din *e + nasală* găsim *î* în forma *fierbinte*, influențat de *înfierbînta*. — De relevat și aici pronunțarea *dincolo* în loc de *dincolo*.

3. **I** trece la *i* după *ș, ț, z*: *și; ține, supțire; zîua*, redus în multe părți la *zua*¹⁾, după cum *riu* s'a redus la *ru* în numele de localitate *Ru-Vadului*.

4. **O** se pronunță la inițială ca *uo*: *uom*. — În cuvinte streine apare des ca *u*: *trun, tumna = tocmai* (acesta probabil fiind deseori aton în frasă).

5. **U** e înlocuit cu *i* în *gorîn*. — De relevat forma *buturoagă = buturugă*.

Diftongi. — 6. *Au > ao* în *taor*. — 7. *Iu* s'a redus la *i* în *airea < aiurea* (reducerea se explică prin întrebuintarea lui deasă ca aton în frasă).

B. VOCALE ATONE

8. **A** trece deseori la *ă* în cuvinte împrumutate, chiar cînd în limba curentă îl găsim păstrat: *căval, pălat, părale*; în *himbar* avem *i* sub influența lui *m*. — De remarcat *ă > e* în *amegi, amegiui*. — La finală dispare deseori în forme adverbiale ca *dăsar, acas, afar*.

9. **E** după labială îl găsim și în formele *carpân* (dar și *carpin*), *galbăn* (alături de *galbin*); comp. și formele *egumân, fălîie*. — Trece la *ă* după *d, s, ș, ț, z*: *dăparte, dăstul, dăsar; săcară, osăbit; așăza; țăsut*; de aici forme de plural ca *frumoasă, grăunță, berză*, etc. — *Ea* rezultat din *e* (ca și din *e + a*) trece la *a* după un *r* inițial sau combinat cu o consonă: *ra; tracă*; tot așa după *s, ț, z*: *sară, viță, zamă*. — Sub influența formelor accentuate găsim la verbul *veni* inf. *vini*, imperf. *vinia*. — În loc de *belșug* se rostește *bilșug*.

¹⁾ Cf. Candrea, *Bul. Soc. fl.*, II, 41.

10. **I** trece la *i* după *s*, *j*, *t*, *z*: *frumoși*; *grumaji*; *părinți*; *nerozî*; tot așa la formele feminine de gen.-dat.: *cășii*=*casei*; *cefi*=*cefei*. — **I** scurt final a dispărut după aceleași consoane: *frumos*, *cruj*, *cumnaș*, *sturz*. — În loc de *ivi* apare *iuvi*.

11. **O** apare ca *u* și în unele forme care nu prezintă aiurea această schimbare: *urătenii*, *altui*, *ciuban*, *lupată*, *neauș*; se zice însă pretutindeni *dormi*, *înflori*. — În *spujar*=*pojar* nu avem propriu vorbind *o>u*, ci schimbarea se datorește contaminării lui *pojar* cu *spuză*, mai ales că e foarte usitată expresiunea *spuzit de pojar*: *săracu*, *toată fața-i e spuzită de pojar*. — Întîlnim un *a* în loc de *o* în *aricel*=*oricel*; forma *foisor* apare schimbată în *făisor*.

12. **U** e înlocuit cu *o* în *abor*, *notreș*, *poiază*=*puiază*<*puî*. — E trecut la *i* în *viltur* (și *văltur*), *viltan*. — **U** final se pronunță întreg în regiunea Vaideilor: *amu*=*am*, *ședu*, *un băiatu*, *un carpenu*, *un laibăru*. — În forma *ingreonat*, *o* s'a păstrat sub influența lui *greoi* (comp. vr. *ingreoia*). Tot așa se zice *împreona*. — **U** a fost aspirat în forma *huluit*.

C. CONSONANTE

13. **B**. Alterarea lui *b* urmat de *i*, *î* prezintă mai multe faze. Începînd cu comunele Vaidei și Rîmești și scoborîndu-ne prin Urez, Costești, Pchietrari, Stoinesti, Șerbănești, Mihăiești, Bobeni, Ionești, Scundu, fazele alterării sînt cu atît mai înaintate cu cît elementul ungurenesc și-a făcut mai mult loc în comunele județului. Este de notat că palatalizarea se întîlnește mai desăvîrșită unde găsim constant grupul *st>scl*, *e>e* și vocalele aspirate. Astfel auzim *albyină*; *byetu*—*bghietu*; *byine*; *byivol*—*bghivol*; *porumbyei*; *obyială*. — **B** a fost înlocuit prin *v* în: *să aivă*=*să aibă*, prin *m* în grupul *vn* din *ohamnică*=*ohabnică*. — Forma *privegim* ne arată de asemenea *v* în locul lui *b* (= *prîbegim*).

14. **P** a urmat aceeași evoluție ca și *b* înainte de *i*, *î*, trecînd dela *pî*, *pî* la *py*, de unde apoi la *pchi* și chiar la *chi*: *piele*, *pyele*; *piept*, *pyept*; *pieptar*, *pyeptar*, *pchieptar*; *piatră*, *pyatră*, *pchiatră*; *piapten*, *pyapten*, *pchiapten*; *copil*, *copyil*, *copchil*.

15. **F**. În regiunea în care întîlnim alterarea lui *p* și *b* înainte de *i*, *î*, constatăm următoarele faze: *fi*, *fhi*, *hi*: *fier*, *fhier*; *fhierbînte*, *fhierbe*; *fhii-mio*, *fhie-mia*: *să fhi*, *hiri-ar*, *să hie* (Păușăsti-dă-Otăsău).

16. **V**. În aceleași condițiuni în care s'au alterat celelalte labiale s'a alterat și *v*, devenind *y*: *yin*, *yie*, *yîl*, *yîlă*, și în cele din urmă *g*: *giță*, *giță*, s'a păstrat însă în *vier*, *vierme*. — În cuvintele *bivol*, *movilă* constatăm următoarele faze: *bivol*, *bihol*, *biol* (Govora), *biol* (Vaidei, Drăgășani); *movilă*, *moghilă*, *mohilă*, *mo'ilă*. — În *vopaie* (= *văpaie*) a devenit *h*: *hopaie*, *opaie*. — Vurmat de *n* s'a schimbat în *m*: *chevnește*=*chemnește*, și apoi în *g*: *chegnește* (Bobeni); în alte cazuri a rămas la *m*: *pimniță*, *fircomnic*. — În Vaidei se aude *befiu* în loc de *beiv*. — **V** final a fost schimbat cu *f* în cuvîntul *ponof* „ceata ce acopere ochiul cînd nu vede omu“ și cu *l* în *gingal* (= *gingav*).

17. **M** urmat de *i* sau *î* a devenit *mî* în aceeași regiune în care am constatat alterarea lui *p*, *b*, *v*: *amîiaz*, *mîere*, *mîerlă*, *frati-îo*. Centrele mai accentuate sînt Vaidei, Pchietrari, Șerbănești, Păușăsti dă Măglas, Bobeni, Călimănești și în general pe ori-unde s'au așezat Ungureni. În celelalte părți se aude: *amîiaz*, *mîere*, *mîerlă*, *mîerloî*, *mîrlă* și *mîrloî*. — Cuvîntul *liman* are pe *m* schibat în *v*: *livan*, iar *natimă* prezintă schimbarea lui *m* în *n*: *natindă*.

18. **T** urmat de *e* a devenit *t'* în *tei* (Călimănești) și *ch* în *uichie*, *iuichie* (= *uite*). — *Jirfă* și *moliv* au pierdut pe *t*, iar în *răspîndii*, *d* a luat locul lui *t*. — Grupul *tl* se aude *cl* în *giclej*, cuvînt foarte răspîndit, alături de care se întîlnește mai rar *girlej*.

19. **D**. Schimbarea cea mai însemnată pe care o găsim la *d* este transformarea lui în *g* cînd e urmat de *i* sau *ea*: *gacon*=*diacon*, *gavol*, *gavoliță*=*diavol*, *diavoliță*, *gal*=*deal*. — În foarte multe adverbe *d* nuse mai aude: *une*, *cîn*, ca și în *urenici* (= *urednici*). — *Rincet* ne arată un *t* în locul lui *d* final.

20. **S** în grupul *se*, *st* îl găsim schimbat în *ș*: *șchilod* și *șchilog*, *șchintei*, *teșcovină*, *ștejar* (Călimănești); *mășteacăn* (Vaidei), *șteregăie*, *știrminos*. — Pluralul lui *frasăn* este *frașini*. — Cuvîntul *șeș* (= *șes*) prezintă pe *s* schimbat în *ș*. — **Ș** a fost înlocuit cu *se* în *musciuroaie*

=mușuroaie.— În locul unui *s* avem *s* în cuvintele: *cesmea* (=ceșmea), *sobolan* (șobolan).

21. *N* a fost păstrat în toate casurile afară de cuvintele *nemete* și *negru* unde sub influența lui *e* a trecut la *n*: *nemete* și *negru* (Bobeni). — Deopotrivă cu *alean* se întâlnește *aleam*.

22. *L* urmat de *e*, *i* sau *î* s'a păstrat intact, afară de cuvântul *l'emn*. — Grupul *sl* se pronunță cu un *c* intercalat: *desclușit*, *sclab*, *sclănină*, *sclăvină* (Vaidei, Urezu, Slătioare, Ionești, Scundu) și rareori apare ca *zl*: *dezlușit*, *mazlur*. — Forma *oblicit* a pierdut pe *l*=*obicit*.

23. *R* final se aude peste tot urmat de un *î*: *amnar*, *chimir*, *cimitir*, *oga*, *pescar*, *viltur*, etc.

24. *Z* a devenit *j* cînd a fost urmat de *i*: *braj*, *cruj*, *duj*, *grămej*, *grumaj*, *mînj*, *năroj*, *scunj*, *sloboj*, *surj*, *uj*, alături de *braz*, *cruz*, *duz*, *scunz*, *uz*. — În unele locuri *j* rezultat din *z*+*i* a evoluat spre *ș*: *braș* (=braz).

25. *G* urmat de *e* sau *î* s'a păstrat neschimbat în majoritatea casurilor: *degete*, *fagi*, *geaba*, *sînge*, dar se aude și *dejete* (Vaidei), *faj* (Vaidei), *jenunche*.

D. PARTICULARITĂȚI GENERALE

26. Accentul. — Următoarele cuvinte sînt accentuate pe silaba ultimă în locul celei penultime: *ăidêș*, *blestêm*, *dafin* și *dăfin*, *fluér*, *închîotór*, *lăibăr*, *prăpăd*, *priót*, *șipót*. — Unele proparoxitone au accentul pe penultimă: *cetină*, *juntiță*, *unûița*, *nîminea*. — Alte ori dimpotrivă accentul a trecut de pe penultimă pe antepenultimă: *móvilă* și *móhilă*. — *Nesdrávân* (=năsdra-van) este accentuat pe penultimă în locul ultimei. — Cum multe verbe nu apar la ind. sau subj. prezent sub forma incoativă, accentul cade pe temă: *să ócole*, *priponi*, *pri-mene*, *pómene*, etc.

27. Vocale în hiat. De notat alături de *măduvă* și formele *măduhă*, *mădugă*; de asemenea *pivă*, *piuă*.

28. Asimilațiune. — Între vocale: *iși*; *resteu* < *rășteu*; *moloși* < *moleși*; asimilarea unei vocale cu o consonă: *nopîrcă* < *năpîrcă*; *furtat* < *firtat* (în amîndouă casurile vocala a fost labialisată sub influența consonei labiale). — Între consone: *ghenunche* < *genunche* (Călimănești, Cîineni, Slătioare, Păusaști, dă Măglaș, Costești), *brabîie* < *vrabîie*.

29. Disimilațiune. De notat numai *amerința*, *ameli(n)ța* < *amenința*.

30. Apocopă. Casuri de apocopă găsim mai ales la prepozițiuni și adverbe: *păn* < *până*, *acas*, *afar*, *cîn* < *cînd*; de relevat apocoparea deasă a formei verbale *fo* < *fost*.

31. Epentesă. Ca și în alte părți întîlnim aici: *hărană*, *hărani* < *hrană*, *hrăni*; *hirean* < *hrean*.

32. Metatesă. Casuri cunoscute și de auirea: *mil-joc*, *rile* < *lire*.

II. PARTICULARITĂȚI MORFOLOGICE

A. SUBSTANTIVUL

33. Masculine. Substantivele în -arius, -orius au terminațiunea -or-, -ar: *boar*, *făurar*, *brumar*, *lucrător*. — Găsim deseori forme duble, cu terminațiune deosebită de declinațiune: *arbur(e)*, *armur(e)*, *berbec(e)*, *bivol(e)*, *fagur(e)*, *grangur(e)*, *pîntec(e)*, *strugur(e)*, *taur(e)*. — *Căpete* apare sub forma *căpeș*. — Despre *î* la formele de plural v. § 10 — *Mesteacăn* are pl. *mesteacănî*, dar mai des *mestecenî*. — Subst. în -astru fac pl. în -astri: *jugastrî*.

34. Feminine. Găsim altă terminațiune decît cea obișnuită în: *livadiie*, *potere*, *lespedă*, *felă* = *fele*. — Alături de *fleacăără* apare masc. *fleacăr*, iar forma *potecă* și-a schimbat genul devenind *potec*. — La plural, întîlnim deseori terminațiunea *î* (dispărut după *ș*, *z*, etc.; v. § 10): *căș*, *găiș*, *pupez*, *pluș*, *sucăli*; în schimb avem *grădine*. — Subst. în -ră, -nă prezintă pe *ă* și la formele de pl.: *ghiarăle*, *canăle*. — Ca plurale în -uri de notat: *dăjduri*, *pedepsuri*. — Asupra formelor *berză*, *grăunță*, etc. cf. § 9.

35. Neutre. De notat pl. *pîraîă*, *resteaîă*. — Pe lingă pl. *cară*, găsim *mere*, *pere*. — Pl. dela *arm* și *mormînt* sînt *armuri* (armorî) și *mormînt*.

36. Articolul. La masc. -la căzut pretutindeni: *omu*, *ceru*. — Asupra formelor de pl. terminate în *î*, v. § 10. — Articolul de genitiv și dativ la numele proprii e *lu* pretutindeni. — Asupra terminațiunei de gen.-dat. *îi* la subst. fem. v. § 10.

C. ADJECTIVUL

37. Terminațiune. Pentru formele feminine (neutre) de notat pl. în -i, ca la substantive: (*mere*) *iernatici* *văratici*.

38. Comparațiune. Sub influența Românilor veniți din Ardeal își face tot mai mult loc superlativul construit cu *tare*.

D. PRONUMELE

39. Personale. Cele mai răspândite forme sînt cele următoare:

Sg. nom.: *io; tu; iel, ia.*

dat.: *mîie, mî, (i)m; fîie, (i)f, z; lui, (i) i, iei, (i) i.*

acus.: *mine, m(ă); tine, te; iel, ia, (i)l, o.*

Pl. nom.: *noi; voi; iei, ieie.*

dat. *noăuă și noo, ne; voăuă și voo, vă; lor, le.*

acus.: *noi, ne; voi, vă; iei, (i)i, ieie, le.*

Forme reflexive: *să, sine, (i)s.*

Forma *îm* se întrebuințează totdeauna fără vocală la sfîrșit: *nu-m place, dă-m bani*, tot așa *îf: nu-ț iau, adu-nă-ț cărțile*.

Sînt interesante construcțiunile: *cum le-o fi făcu-tu-le; nu fi-l mai -l ia*, în care pronumele este repetat, precum și *zice-le-ț voi = fi le voi zice*.

40. Posesive. Cele mai usitate sînt următoarele:

(*al*) *mîeî; (al) mîo; (a) mîa; (ai) mîei; (ale) mele.*

(*al*) *tău; (a) ta; (ai) tăi; (ale) tăle; (ale) tele.*

(*al*) *său; su: fi-su; (a) sa; (ai) săi; (ale) sale și*

(*al*) *lui; (al) iei; (ai) lor; (ale) lor.*

(*al*) *nost; (a) noastă; (ai) noșți; (ale) noaste.*

(*al*) *vost; (a) voastă; (ai) voșți; (ale) voaste.*

41. Demonstrative. Pe lângă formele obișnuite în limba literară, notăm:

ăl, ala, hăl, hăla. aia, haia.

hăst, hăsta, hasta.

Toate se declină cu accentul pe silaba penultimă: *hăluia, hăstăia, etc.*

42. Interogative. De relevat numai forma veche *carele*.

43. Nedefinite. Afară de *nește*, foarte des în locul lui *niște*, de *nice unu* și de *niminea*, cu accentul pe penultimă, nu avem nimic de înregistrat.

E. NUMERALELE

44. Cardinale. De amintit: *unu* se declină cu acc. pe penultimă; *doăuă* apare alături de *doo*; *trî* e întrebuințat de o potrivă cu *trei*; se zice: *șasă, șapte, noăuă și noo, zăce, unsprece, doisprece, treisprece, cinsprece, doozăci*.

45. Ordinale. Foarte răspândite sînt formele pe de o parte cu articolul invariabil *a*: *a doilea, a treilea (parte), a patrulea, a cincilea, a șasălea*; pe de altă parte cu *al* pentru toate genurile: *al doile (al doile strigare), al treile, al cincile, ș. a. m. d.*

F. VERBUL

46. Schimbări de conjugățiune. Cele mai însemnate schimbări sînt: *a adevăra, a jupuia, a găta, a'ndoia, a ursa; a culegea, a ducea, a făcea, a zicea*.

47. Indicativul present. Sînt conjugate fără sufixul *-esc* foarte multe verbe: *împart, mă hărăn*; la pers. 3-a: *înfloare, pómene, să năcăje, să potole, să pri-mene, amoarte și amurte, dógore*. Fără sufixul *-ez* notăm: *lucru, ocăr, ulmă (= ulmează)*. În privința verbelor terminate în consonantele *d, t și n* observăm rostirea aproape generală cu *z, ț și iu*: *șez* (foarte rar *ședu și sed*), *sîmț, auz, fiu, rămîi, viu*. — Verbul *a cere* se conjugă: *io ceu, tu cei, iel cere; a măsura* are sg: *io măsur, tu măsurî, iel măsură, ș. a. m. d.* *A mînca* se conjugă la sg. *mînc, mîncî, mîncă*.

48. Subjonctivul present. Toate verbele terminate în limba literară în *-dă, tă* presintă *-ză, fă*: *să prinză, să trimeafă, să auză, să șază, să vează, să mîntă, să scoafă, să vinză*. Dela *a pieri, a sări, a amîna, a veni, a spune, a ținea*, etc.: *să pieie, să saie, să amîie, să vie, să spuie, să fiie*. *A lua* are subj.: *să ie (să ia); a avea: să aivă (să aibă); a omori, să umere*.

49. Imperativul. Singura formă deosebită este imperativul de pers. a 2-a pl. și afirmativ și negativ în *-reț*, foarte răspîndit: *băgareț de samă, nu vă dareț*, etc.

50. Mai mult ca perfectul. Numai în partea muntelui întîlnim participiile acordate cu complementul drept

la formele compuse: *oaia pe care o avea pierță, boi pe cari-i avea pierț (pierdută, pierduți).*

51. Perfectul simplu. Este foarte răspândit în comparație cu perfectul compus. Merită să fie notate formele: *le umplușăi io aci foile (le umplui) și umplușă (=umpluse).*

52. Viitorul se construiește cu *oi.*

53. Verbe isolate:

1. *Ghioșa: ghioș, ghioș, ghioașe... și ghieuşez,* alături de formele înrudite ca înțeles: *dăjghioc, dejghioc, dezghioc, dezghiaor, dejgheor.*

2. *Bea: part. băut și beut.*

3. *Căuta: cat, caț, cată, cătăm, cătaț, cată; part. cătat.*

4. *Curge: inf. a cura; ind. cură; subj. să cure*

5. *Fi: sint și sintu; să hîie.*

6. *Încăpea: a închiepea; închiep, închiepi, închiepe; închiepea; închieput.*

9. *Amăgi: amegesc, amegîesc; amegiui.*

10. *Ploua: a ploia; ploia; ploiat.*

11. *Putea: poti, pot.*

12. *Blestema: blăstăm, blăstămî, blesteamă.*

13. *Sedea: șad, șaz, șede; să șază.*

14. *Urzi: io orz, tu orz, ea oarde, urzim, urziț, urzăsc; impf. urzam.*

15. *La: mă lai, te lai, să lă, ne lăm, vă laț, să lai.*

16. *Amurți: amurte.*

17. *Speria: mă spări, te spări, să spari; spăriat.*

18. *Trinite: să trimeafă.*

29. *Simți: io simț, tu simț, iel simte; să simță.*

20. *Ucide: ucig, uciz.*

TEXTE

I

Ciț oameni or hi năcăjiț, da ca ciobăniia nu-i nimic pă lumea asta rău. Dimineața vii plin de apă și mulgi. Te năcăjesc oile, că pleacă singure și dau spurcăciunile dă ieie.

Stina din Coasta Ciînenilor — Ion Tăbacu, 26.

II

Dacicio, caprăle mîele,
Cu cercei și cu mărgele
Și cu iezi dipă ieie.
Păn la luna
Nici una,
Păn la anu,
Nici ciobanu.
— Măi firtate, lupule,
Nu mî-ai văzt tu caprăle?
— Ba, le-am văzt, le-am văzt, le-am văzt
Pă piraă
Mătagaoa,
Pin fintini
To căpățini,
Pă costiță
To corniță,
Pă răzoară
To picioare.

Stina din Coasta Ciînenilor — Vasile Negricioiu, 38.

III

Pă Regele l-a găst Încu Brătianu, unde nu știu.
Am auzt că-i Neamț ș'am auzt că nu l-a putut trece
vama până cîn nu l-a făcut vizitiu, l-a pus în capră de-a
minat cai, așa l-a trecut. L-a trecut în Țara-rominească
și l-a pus în droșcă — că să zicea droșcă la hăștea cu har-

curi. L-a trecut pi la Rușava, l-a dus la București, l-a făcut Domn, așa să zicea atuncea: Domnu cutare, Domnu cutare. În zoa dă Moși l-a dus la Mitrăpoliie și l-a botezat, l-a făcut creștin, finc'a zis că-i Neamț, la 66, nu-ș la cît dă Mai. Ș'apoi dipă ce l-a făcut Domn a venit aici în sat și de aici a mers la Riu-Vadului, la vamă. Sara ăream la gardă supt un șop dă frunză, umbrăf, nu l-am cunoscut, șădeam jos. Trecu pă dinăntea noastră to cu Iancu Brătianu, s'a dus pă pod la otar ș'aū stat pă pod acolô, în mijlocu podului. Vine un căpraș la noi:

— Mă, n'aț văzt cîn a trecut Domnitoșu pe-aicea?

— Noi am văzt doi oameni trecin, da n'am știut cine ie.

— Domnitoșu nost cu Iancu Brătianu, șăd pă pod, tănuesc acolô amîndoi.

Apăi a vent la gazdă, la casa vameșului, s'a's în cas, apăi s'a culcat. Apăi în cas acolô o hi durmit, n'o hi durmit, Dumnezău să-l știie, noi l-am păzit acolô. Ărea și doftoru Dăvila. Ș'a plecat. A vent dimineața 'n jos, călare. A 'mpărțit apăi cercei la fete, inele la copii, la muieri, și nu-ș ce le-a măi dat, doamne, cîte istorii toate, că ărea tinăr și el. Ărea tinăr, doamne, tinăr măi ărea, infiera mustața o țiră. Io nu-ș di ce a 'mbătrînit așa.

Ăream insurat io. A vent și'n Ciîneni, a cîstit la copii, la fete, fincă ărea tinăr, băc sama, d'aia a dăruit iel d'elea, ca să țîie minte.

A măi vent odată aicea, nu știu în ce an, și ne-a dat nește cărt, nu știu ce cărt, că ne-a dat cîti-o carte la fiecare, un potret, mi să pare. Păi a plecat de-aici. A umblat pă dă rînd țara toată to cu doftoru Dăvila și cu Iancu Brătianu.

Ciîneni—Constandin Diăconu, 77.

IV

Am făcut doi ori trei ani slujbă cu Cuza la Ru-Vadului, la vamă, cu pușca. Cuza a dezrobit Țigani, boieriele le-a dat jos: pătentari, boieri, de neam, mazili, sărdari. N'a măi dat araci Turcului, c'avea oștire puțină, n'avea cu cine să bate. Am auzt că s'ar hi dus la Sultanu să-i dea araci ș'a spus că nu-i măi dă. Apăi aștia l-a dat afar, l-a scos. A fost ginărali acolo, a gîndit că

oștirea ține cu iel, s'a dus noaptea la iel, l-a dat afar din pălat, i-a dat drumu. Am auzt că s'a dus la Franția de aici ș'apăi a găst ai noști altu, Conte de Flondara. Am jurat și pentru hăla. Apăi pe urmă a găst pă hăsta, pă Carole al nostu.

Atuncea nu ărea Domn în țară, nu-ș cît ani, ărea un colonel de 'ngrijia pintu țară, ș'apăi ala a ținut țara păn'a găst pă Carol. Apăi s'a gătat, dac'a găst pă Carol. Am auzt că iar nu-i măi dă araci Turcului. Ș'apăi am auzt c'a pornit răzbelu. Păi dacă s'a bătut, acuma știț și dumneavoaștă c'a ciștigat: acuma-i stăpîn. A pus p'as-tăalt, Ferdinand, moștenitoș. Am fo și io atuncea cîn l-a pus, la București. ăream la București atuncea, la zăce Mai, da nu-ș în ce an, frate, da mi-a plăcut: ărea oștire pă toate stradele și primari. Apăi io n'am măi stat, am vent acas, că mi să urisă.

Ciîneni—Acelaș.

V

Cin s'a gătat liniia, a vent Ferdinand aicea. A pus masă aicea cu muzica. S'a dus de s'a uîtat pă mal—e malu ăsta făcut de Maria Trezii¹⁾, c'a șezt Maria Trezii trei ani și jumătate, a făct metereze pentru Turc aicea, cea că vine Turcu. Ia ărea stăpînă atuncea, ia stăpînă țar' atuncea. Î-o piatră pusă de ia la noi aici, zîcem noi Ganga, piatra Lostunului. Băg sama că d'aia a vent Ferdinand să ia trinu 'n primire. S'a dus pă Lotru, apăi a durmit la Brezoî. Un s'o măi hi dus de-acolô nu știu.

Ciîneni—Acelaș.

VI

La 48 a vent Muscali la Sfîntu-Dumitru pe-aici. Apăi, la Crăciun, în ajun, a vent Căzaci. S'a dus apăi ș'a ișit la deal, la Neamț, și s'a bătut: a loat Brașovu, a loat Sibiuu pin la ognă, a loat țara măi jumătate Ardealu, băile, ș'a șezt pină 'n păresimi. În postu Paștelui a vent Unguri și s'a bătut ș'a loat Sibiuu, ognă, i-a bătut ș'a fugit Muscali. Apăi a vent pioata pin pădure noaptea ș'a loat podu dila Avrig, dila Săbeș, dila Porcești, ș'a

¹⁾ Maria Teresa.

pus tunurile 'n iele. Ş'a vent pă Olt şi i-a bătut apăi pă Muscali: din patru mii a vent v'o doo-trei sute în sat aici. P'eialalt i-a adunat şi i-a băgat în tainiţa aia la lăzăretu ăla mare, a fost şi vii întră ieî şi i-a loat cu totu. Ş'a dat ştafetă Turcului—asa să zicea atunci ştafetă Turcului—să viie Turcu să-ş păzască ţara: ăream ai Turcului, iel ărea stăpin. Apăi a vent Turcu 'n zioa dă Paşti, la Marte în nu ştiu cit, doamne. Am şezt cu Turci până la Agost. La Agost a vent o ştafetă dila ginerul Rides, c'ala ărea la Braşov, că vin Unguri şi s'a dus la Năcsoaia Unguri şi i-a loat cu bătaia Rides. Şi'nt'o noapte, cum a făcut Unguri, așa a făcut şi iel. Cîn s'a făcut zuă întilni cu Unguri la Năcsoaia: a strigat Turci: „staţ că vă dăm foc, lăpădaţ armele“. Şi al treilea strigare a lăpădat armele. Apăi şi i-a loat Turcu pă Unguri în primire. Tot în timpu ala a nimerit un căpitan muscălesc şi doi Căzaci a băgat sulităle unu 'n unu, altu 'n altu de Unguri. Cum a vent căpitanu a tăiat capu la un Ungur şi doi Căzaci. Şi Turci nu i-a măi lăsat: „staţ, că sint ai noştri“. N'a măi făcut nimic căpitanu cu Căzaci. I-a adus pă Unguri în sat la noi, i-a urcat în malu podului. Până sara a vent oştire de-a Muscalului, a umplut de ici încolo până 'n coastă dă piotă muscălească. Cîn s'a făcut zuă a plecat. S'a d'us apăi la deal, în ţara nemţească şi'nt'o lună dă zile i-a bătut ginărar Rides. Atunci i-a loat coroana Neamţului Unguri ş'acuma-i stăpin Unguru pă Ardeal.

Cîineni—Acelaş.

VII

Neamţu a adus oştirea aici în ţară la noi, nu ştiu cine ărea Domn aici—mi să pare că Ştirbei, la 56, nu ştiu o sută or doo sute dă mii. Da n'a avut bătaie, n'a avut nimic, n'a făcut nimic, numa i-a ținut pă demîncare, le-a plătit demîncarea, da noi le dam conac numa, unde să doarmă oştirea.

Nu-ş în ce an s'a bătut la Savastopol—ărea al Turcului—ş'a vent aici un măiur muscălesc. Ş'a adus ciulinuri multe de-a făcut pod stătător pestă Dunăre şi n'a putut să ia Muscali Savastopolu. Ş'a tăiat şi podu şi tot şi s'a dus pă Dunăre. A fost şi Franţez acolo ş'a dat năvală Muscali. Helea le-am pătit.

Cîineni—Acelaş.

VIII

Io cîn am născut, la 33, nu să făcea bileţuri de botez, nu să scriia nici de cum în condicile bisăriceşti. După aia a 'nceput Răgulămentu.

Cîineni — Acelaş.

IX

Cîn m'am dus io la şicoală, scriia învăţatoru tabla, şi dipă aia cetiam. Tabla area de macavă, scriiam cu peană de gîscă. Cerneala o făceam noi: făceam noi mătauz dă cîlt şi dam pă fundu căldări şi udam cirpa: ce să loa di pă căldare, storceam şi făceam cerneală şi cu aia scriiam, n'area cerneală atunci. Acum, nu ştiu, Bebescu, a stricat şicolile. Domnu ala a zis că di ce să 'nveţă Rumîniî carte, să iasă desupra lor şi n'a măi fo şicoală v'o ciţva ani dă zile. Păi, nu-ş cine-a intrat pă urmă ş'a 'nfinţat şicolile pînă az.

Înainte de-a'nvăţa la irtie, punia năsip într'o cutiie şi scriia cu deştiu acolo fără condei: a, b, c. Ne băga în cerc dă l'emn, făcut rătund, fiicare copil area 'n cercu lui şi de-acolo 'nvăţa. Cîtiodată învăţatoru venia beat, ne bătea mereu, făcea liniie dă l'emn pe atita şi groasă şi da cu liniia cîn nu ştiam leţia. Zicea că di ce n'am învăţat. Păi, cu cîn să 'nveţ? Ne'nchidea citi-o zi, doo, ne-aducea mîncare acolô mama. Iarna 'nvăţam măi mult, vara area la polog, la sapă. Ne loa la bisărică cîtiodată, cîntam dipă altu. Area şi cîntăreţ la bisărică. Învăţatoru să ducea la Rimnic o lună şi zicea că 'nvăţa. Cîn auzam că vine răvizoru, fugea copii jumătate, făcea treaba cu care area numa. Minţa învăţatoru că sin la lucru încolo, încolo. Area un lucru prost atunci.

Cîineni — Acelaş.

X

Despre comuna asta — Cîineni — im spunia moşu Ghiţă Vilău c'aice a fost numa o casă, unu, cum i-a zis, Lungulescu. Şi după asta s'a 'ntîmplat o moarte, o cîumă-i zicea atunci, ş'a fugit oameni din comuna Cîineni-de-Argeşi, care pînă păduri, care a trecut Oltu pă l'emne — nu ărea pod atunci — şi mult s'a pămîntenit aice. A

fost venind Turci de multe ori pân'aici la graniță, făcea răutăți, oameni fugea 'n păduri. Apăi a fost în liniște lumea pân la 48, cîn s'a răvoltat Unguri în Aústria și la urmă a vent Muscali ajutoi Neamțului, trecin pe-aici, și i-a bătut Unguri pā Muscali după v'o trei luni la Sibii, i-a răzbit pā Muscali și i-a gonit pân aici pân a trecut granița. După plecarea Muscalilor de-aicea, pā la Marte a venit Turci, care păza granița Ruminii despre Aústria. Turci pân atuncea ārea contrā cu Unguri, de-atunci a făcut o legătură. După asta, pi la 1 Iulie 49, ne-am pomenit cu Unguri di pin graniță, viind gonit dā Muscali dila deal la vale, care i-a primit Turci aicea, și la urmă a venit Muscali după Unguri, lundu-le armile cu sfortă. A tras patru palme general Lideris lu căimăcamu, care ținea locu dā pașă, fîncă nu vrea să dea armile. A dat ordin la Căzaci de-a loat armile cu sfortă, le-a 'ncărcat în căruțele lor, s'a dus int'o noapte la Sibii. După aia Unguri a fugit la cetatea Gomornu, capi āi mari, unde ș'acolo s'a dus Muscalii și i-a bătut.

Cîneni — Dincă Popescu-Vilău, 74.

XI

Frunzuliță dā măraț,
S'a iescat șapte tilhari,
Pradā țara de cinci ani,
De cinci ani și jumătate,
Giurgiuletu-a treilea parte.
Jăluiesc cădinile
C'a tăiat agalile
Și le-a loat āznalile.
Dacă-i văzu și-i văzu
To pā nume să ți-i spu:
Unu e Radu Groșanu
Și cu Pătru Fetoșanu,
Cu Niță din Racovița.
Frunzuliță dā lipan,
Măi e unu și Coman,
Nepoțălu Radului,
Ficiorășu Marcului,
Puișoru șarpelui.
Frunzuliță ș'o lalea,
N'avea Vodă ce lucra,

Cu Belu să 'mpreuna
Ș'o scrisoare că făcea,
La Radu o trimetea:
„Căpitane Radule,
Lasă-te de haiducie,
Lasă-te de caliciie,
Și vin să-ț dau boierie“.
Radu din gură-m grăia:
„Az mî-o dai, mîine mî-o ie,
Poimîine mă laș să pie.
Decît în pat cu papuci,
Măi bine 'n crîng cu opinci,
Că decît un boier mare
Și'n pungă fără pārale,
Măi bine 'nt'un fund dā vale
Și să hurui la pistoale.
Vale, vale, buștenoasă
Și la vîrf ești cam crengoasă,
La matcă cam izvoroasă,
Care tu eș gazdā noastră.

XII

Frunzuliță dā lipan,
N'aț auzit di-un Jiian,
Di-un Jiian și di-un Oltian
Și di-un oț dā căpitan,
Care umblă pin păduri,
Cu șaisprăzăce panduri,
Cu ghebe și cu poturi
Numa găitane 'n cusături,
Umblă pin păduri turbaț
Rānind oameni la ficaț,
Și nici unde nu gindești
Cu ie în drum te 'ntilnești?
Lumea dac' așa vedea,
Da jalbā la Caragea,
Domnița, cit măi curînd,
Poteră la iel minînd.
Da Jiianu 'ntălegînd
Tomna la Olt răzimînd
Și din gur' așa grāînd:

„Măi, podar, frate podar,
Trage podișca dă car,
Că nu-z va fi în zădar.
Trage podu măi di-a-drept,
Că-ț arunc un glonț în piept“.
Podaru să zăbăvia,
Să făcea că să gindea,
Poteri voinde să-l dea.
Da Jiianu nțălegind
Și zăbava lui văzind,
Îel în sine-așa zicind:
„Decit să mă căciulesc,
Să mă plec, să mă smeresc,
La toț să mă căciulesc,
La ce, naiba, haiducesc?
Murgu-m iestă cam nărod
Cin de coamă mina 'nod,
Trec Oltu ca și cu pod“.
Dacă Jiianu-m trecea
în județ la Slatina
Îel din gur' așa-m zicea:
„Haideț, murguleț, haideț,
Nu-z măi face păru creț,
La gazdă vom răsufila,
Vom sufla, vom răsufila
Și hodina vom afla.
Gazda-m iestă 'n Valea-ra
Și mi-o bate potera,
Și mi-o bate de trei zile,
Ca să mă spuie pă mine.
Țin'te, gazdă, nu mă da,
Nu mă da, nu mă prăda,
Că-ț cumpăr di-o malotea
Roșiie ca vișina,
Cu florile cit palma,
De s'or mira toț dă ia“.
Cin Jiianu-așa-m grăia,
Potera mi-l ocolia,
Mîinile 'n iel că nfigia,
Și-l ducia la Caragea.
Pravila mi-l judeca,
Cu lanțuri il încărcă.
Jiianu 'n drept de pălat

A stat în loc ș'a cîntat:
„Tot avutu mi-e'n bordei,
Am pă vatră un cotei
Și cenușă 'nt'un ulei.
Da nici aia nu-i a mea,
C'a tors soacră-mea pă ea,
Cin îi trebue să ia
Să puie și să se lea. ||
M'am milcuit, m'am rugat, ||
Să-m dea boi măcar un ceas
Să fac și io s'ar di-un pas.
Da milă n'a măi rămas,
Că 'n samă nu m'a băgat.
Așa mă 'ntorsei și ieū
Și-m zisăi în gîndu mîeu:
Da-o bunu Dumnezău,
De-o umbla și plugu mîeu.
Săbioara să-m fac plug,
Pistoalile să-m înjug,
Flinta, etăganu lung,
Strămurare să-m împung,
Să-m puī la o parte fes
Și la colnice să-m ies,
Să-m puī să-m brăzdez ales,
Undi-o fi crîngu măi des;
Să-m trag brazda dracului
Din măi susu dealului
Până 'n capu satului
Drept ușa bogatului“.
Așa Jiianu-a cîntat
La Vodă 'n drept de pălat,
Pravila mi-l judeca,
Cu lanțuri mi-l încărcă
La ognă că-l trimetea.

Cîineni—Acelaș.

XIII

A fost un împărat odată ș'a diclărat răzbel cu Ilîana Costințiana, o zină d'alea, ș'a dat ordin să să dia dila toată casa om de răzbel, călare pă cal. Așa, la o casă a fost o sumă de fete, băieț neavînd. Așa, una din fete s'a diclărat că ia merșe la răzbel, îmbrăcată bărbătește,

care ş'a şi loat un cal 'şa 'ncălicat ş'a plecat la 'npăratu să să ducă la răzbel. Şi după ia s'a loat o cătăluşă di-acas, care cătăluşă erea nesdrăvănă, putea să să 'ntăleagă cu stăpînă-so la cazuri. Aşa, mergîn pint'o pădure, vede un copaci arzîn cu foc, cu vilvătăie de foc. Din foc aude un glas zicîn: „săi, voinice, stinge focu şi mă scapă, c'o să fie ferice de tine“. Aşa dînsu-a sărit ş'a stins focu, de une-a ieşit di-acolo ca un chip de om. Ice: „băiete, fîncă mî-ai făcut binele ăsta, să mergi cu mine la tată-mîo; lasă calu“, zice, şi figura aia s'a făcut cal. „Încalică pă mine şi tî-oî duce înt'un minut“.

Îel s'a pus călare, lund şi cătăluşa'n braţă. S'a pomenit la tata Necuratului. Cîn acolo, sara dintîi i-a dat o hodaie să hodinească. Dară îel cătăluşa n'a lăsat-o di lingă îel, şi 'n hodaie ş'or unde ierea îel. Cătăluşa pă noapte i-a zis: „drăcoai ca mare te bănuieşte că ieşti fomeie, nu ieşti om. Mîine o să te poarte pin prăvăliile lor, să te probeze, dacă ieşti fomeie or om, să vază pă ce pui mina, pă lucruri bărbăteşti or fomeieşti—să pui mina pă săbii, pistoale, puşti“. Ş'aşa a făcut. Diavolul al mare întreabă că ce vrea să-i dea pentru facerea dă bine c'a scăpat pă fîi-so din foc. Îel, învăţat to de căta, a cerut să-i dea un cal din grajdî.

Ducînu-l în grajdî, i-a arătat toţ cai. Cătaua i-a zis că cîn i-o face cu picîoru-aşa, calu ăla să-l ia îel. A fos toţ cai frumos, da unu 'n fundu grajdîului erea slab de nu să putea scula de jos. Atunci cătaua a făcut cu picîoru ca să ia calu-acela — a fost iar năzdrăvan. Diavoli nu i-a părut bine, a zis că-i prea slab. Îel a zis că numa ala-l cere, care l-a loat. L-a scos afar, i-a pus şaua şi friu şi l-a gătit de plecare.

Cătaua-l învăţasă noaptea pe stăpînă-so iară că cîn o vrea să 'ncalice, să nu să pule iute pe şa, să măi stea c'un picior în scară gata de 'ncălicat, să măi tănuiască. Calu ierea 'nvăţat de diavolu al mare ca să-l arunce în slava cerului şi să-l primiască 'n copite. Îel cîn a 'ncălicat, fără veste aşa a dat cu călcîiele 'n burta calului di-a gîndit c'a trecut pin burta calului. Cîn să-ş ia zîua bună de plecare, ghîevoliţa a bătrînă zice:

— Să-ţ plezniască cătaua care te-a 'nvăţat, şi, d'eî hi şi fomeie, să fîi voinic, să te numeşti Suliman-Voinic. Ş'a plecat.

Ducînu-să la 'npăratu, trecîn pint'o pădure gă-

săşti-o yîrstă dă păr dă cal, de aur. Întreabă pă cal: „să-l iau“? Asta ice: „de l-ăi loa, t'eî căi, de nu l-ăi loa, t'eî bănuî“.

Plecară 'năinte. Găsăşte iară un mănunchi dă coamă dă porc, iară de aur. Întreabă pă cal, ice: „să-l iau“? Asta ice: „de l-ăi loa, t'eî căi, de nu l-ăi loa, t'eî bănuî“.

Se duc la 'npăratu. Înpăratu, cîn vede păru de cal, că îel le pusăsă la căciulă, vîzîndu-l înpăratu cu ălea ice: „să te duci, să-mî aduci cai dila care e păru, că sîn cai sălbatici ai Ileni Costinţeni Înpărateasa“.

Îel s'a dus şi spune calului în grajdî. Calu-i spune: ş'asta-o facem; ia noo pîei de bivoli şi trei vedre de cătran, cu smoală, cu răşină, te pune călare pă mine şi haide“.

Dac'a ajuns acolo, noaptea a ajuns: „să facem o groapă de trei stînji de adîncă şi să ne băgăm amîndoi în groapă. Acolo să 'ncălzeşti smoala şi răşina şi să pui pieile ăstea pă mine una cîte una lipit de mine“. Îel a nechîezat odată, a scos capu din groapă. Cîn a nechîezat, a auzit cai sălbatici, şi armăsarul cailor sălbatici a 'nceput să să 'ncure să vază cine-a nechîezat. Atunci, ostănînd de goană, armăsarul al sălbatic stă 'n dreptu lor şi să udă, şi calu 'ntreabă:

— Cum ieşti udu?

— Ieşti limpede, zice.

Scoate capu din groapă şi măi nechiază a doilea şi iar aude armăsarul sălbatic şi iar aleargă 'n toate părţile cătînd p'ăi de-a nechezat. Şi iar de ostenială iar s'a udat. Şi 'ntreabă calu cum ieşti udu pe stăpînu-so.

— Acuma ieşti turbure, zice.

Scoate capu şi nechiază al treilea. Şi iar aleargă armăsarul 'n toate părţile, iară stă şi să udă. Şi 'ntreabă iară:

— Cum ieşti udu?

— Zice: „ieşti măi numa singe“.

— Acuma să ies să mă bat cu îel.

Bătinu-să, armăsarul sălbatic rupea din pieile de bivoli cu dinţi, iar ăsta rupea din carnea lui cu dinţi, pînă ce l-a biruit pă armăsarul sălbatic şi, lundu-l cu dinţi de coamă, l-a trîntit jos. Atunci a sărit stăpînu-so, i-a aruncat căpăstru şi friu în cap ălu sălbatic.

— Acum, zice calu, ia şaua di pă mine şi pune-o pă îel şi 'ncalică pă îel şi pă mine să mă ieî alături.

Cin a plecat, iepile a venit după armăsar, până ce s'a dus la curtea 'npăratului.

Pin puterea calului, a adus acolo și pă Ileana Costințiană.

Înpăratu-a pretins că s'o ia de nevestă, dar zice:

— Întii să ne'mbăiăm amîndoi în laptile iepilor.

— Da să să 'mbăieze 'ntii înpăratu.

Atuncea calu i-a spus: „cin t'ei îmbăia, înpărateasa o să pretinză să lege armăsarul de cazanu 'n care te 'mbăiez, da să mă legi și pă mine to de cazan, în partea ailaltă, fincă armăsarul sălbatic o să verse foc pă nări în cazan, să te topești acolo; da io o să vărs brumă pă nări ca să să 'ncropiască laptile“.

Așa s'a 'mbăiat, și 'npărateasa a făcut nuntă pe urmă.

Ciîneni.—Acelaș.

XIV

Plec sara până cînd întunecă cu plașca după păstrăvi. Dipă aia fac foc și mă culc. Cin văz cu oîchi pă vale, până iese soarele, dau cu plașca. Plașca are o tîrsină lungă, o țin pă cot ș'o dau în baltă la unda bolovanului. O trag de tîrsină încet-încet până vine lingă mine. Cin sin pești, mișcă 'n sinu plășchi. Cin pun mina 'n fundu sinului și văz că nu-i nimica iau iar și dau al doile la altă undă dă bolovan. Acolo iară dacă văz că mișcă îl iau și-l bag în traistă. Tot așa fac până dă soarele, să face zio. Atunci iau plașca, o bag în traistă și vin acas. Acas mîncă di prînz și iau coasa la spinare și mă duc la livadie și cosăsc până sara. Sara vin acas, cin și mă culc. A dooa zi mă duc la plog, îl string, îl fac copiță, pă urmă mă duc la clădiș, adun toate copițalile la un loc și le fac clăie. După aia vin acas. Clăia rămîne 'n virf, în deal. O 'nchiz, fac țarc pi lingă ia să n'o mînce vitile. Iarna duc vitile la țarc, le dau finu ala de-l mîncă acolo lingă țarc.

Ciîneni.—Costăndin Tăbăcu, 56.

XV

Noi cin plecăm din sat cîte șasă-șapte oameni une am aflat că-i ursu 'n pădure, trei ne punem ici, pi-un grui în țituri și trei bătaie cu chiotu cătră noi. Dacă-i

ursu acolo, vine la noi; dacă vine la mine, dau io în iel, dacă nu vine la mine, vine la altu și dă ala în iel. Dacă-l lovesc, pică jos, dacă-l rănesc să măi duc măi în jos; puî ciîni pă iel ș'aud unde bate ciîni. La urmă mă duc și io încet-încet și dau în iel ș'acolo -l împusc. Îl belim și lom pielea, că carnea rămîne acolo 'n pădure. Dipă aia băgăm pielea 'n traistă și plecăm acas. Vin acas, întinz pielea, o las de să usucă; da dacă vine mușteriu, o dau și verde.

Ciîneni.—Acelaș.

XVI

— Codre, codre, frate codre,
Îa sloboade-ț poalile
Să-m copăr pistoalile.
Codru nu le sloboza,
Codreanu să minia
Și cărăbina scotea
Și așa drumu îi da
Și pin codru huruia
Și creștile le rupea,
De năcăjit ce erea.
Îel la boierii să ducea
Și bani că le cerea.
Boieri bani nu-i da
Și îi făcea o căfea.
— Io n'am vent să bea căfea,
Caută la lădișoară
Și deschide-o pungișoară
Cu bani și cu gălbiori.
Bani iei dacă nu-i da,
Codrean mi-să supăra
Ș'asa din gură grăia:
— Așa m'oi desminia
Dacă bani im veț da.
Și Codreanu să minia,
O scrisoare că făcea
Și din codru că-m venea.
Către strejari iel spunea:
— Măi, strejari, frate, strejari,
Ce păziț voi aicea?
— Pentru Codreanu, să nu viie.

La boeri iel să ducea
Și din gur' așa grăia:
— Ai primit scrisoarea mea?
Desleagă-mi pungulița,
N'am venit să bea cafea.
Și boefu că i-o da
Cu gălbiori că erea.
Codreanu așa-m grăia:
Pun-te 'n trăsura cu mine,
Să mă aperi de v'un ciine.
Și din curte-afar işia.
Boiefu să întorcea,
După ce îl petrecea
Că ră strejari le spunea:
Ast'a fost Codreanu mieu
Care io l-am petrecut
Și voi grijă n'aț avut.

Ciineni—Constăndin Vătășoiu, 75.

XVII

— Măi, Dăițene, nu pria bea,
Uite poteria coalea.
— Las să fie, că nu-m pasă,
Că sin pistoale pă masă.
Și Dăițanu nu pria bea,
Casa i-să ocolia
Și din gur' așa grăia:
— Măi, ado vin să măi bea
Că de potere nu-m pasă
Că sin pistoale pă masă.
Cin din gur' așa grăia,
Casa nu i-s'ocolia
Și pă Dăițan nu-l prindea.
La haiduci le poruncia
Și pistoale huruia,
Și Dăițanu să ducia
Iel în codru iar pleca.

Ciineni—Acelaș.

XVIII

Haiduci să mîniia
Și din gură-așa grăia:
— Măi, Coman, frate Coman,
Din gură-așa să grăiești,
La podari să le vorbești:
— Măi, podari, frate podari
Trageț podu măi drept,
Că-ț arunc un glonț în piept,
Trageț podu la livan
Să mergem la un dușman,
Să ne dea și noo bani.
Podafu așa trăgea
Pă Comanu îl ducea
Și de bani iel intrăba.
Boeru bani nu-i da
Și Coman să supăra
Și în curte mi-ș intra:
— Boerule, să-m dai bani
Ca să scap dă hăști dușmani.
Boeru punga scotea,
La dușmani că le da,
Așa de iei că scăpa.

Ciineni—Acelaș.

XIX

A fost oameni robiț și Domnu Cuza li-a dat pămîntu de trăiesc az. Erea oameni clăcași și erea vai de iei. Pămîntu erea al boierilor și Domnu Cuza a poruncit, a slobozit pămîntu și toț tineri trăiesc acuma, au pămîntu lor. O măi fi Domn pă undeva, Dumnezeu știie.

Ciineni—Acelaș.

XX

Țara asta trebuie să fie mare, că alfelî n'am fi biruit pe Turci; noi am fost robi la Turci. Poa să fie mai mult, io știu pîn la București. Sintem stăpîni noi pe țara noastră, ca omu pe grădina lui.

Ciineni—Acelaș.

XXI

Înainte erea în comună jurat, dipota; avea vătăsei și poruncia la vătăsei s'aducă pã Rumînu vinovat și-l judeca: ce-a făcut, ce-a dires. Dacă-l gâsa cu vină, îl bătea dorobanți cu girbaci cu trei sfircuri: îl lăsa 'n pielea goală și-l bătea la năie, citi-o sută-i da până-l doboră jos. Pe urmă poruncia to dipotatu s'aducă spirt și-l minjia pã spinare să stea singile 'n loc, că sãria singile cit colò. Copii ne uitam cu grămada la om cîn îl bătea. Acuma e bine, că nu-l bate niminea pã om.

Cîineni.—Constândin Tăbăcu II, 60.

XXII

A plecat un împărat în lume, ca să văzã cum iese. S'a poruncit așa să-l ducă la un om sărac, care-i măi sărac. L-a dus. Acolò a nimerit o nevastă grea, bortoasă. Împăratu-a poruncit că ce-o face să-i spuie să-l boteze, să-l facă fin. A făcut nevasta un ficior și i-a pus numele Niculaie. I-a poruncit așa să să ducă la o țară cu tat-so și cu mă-sa și să șază acolò pân'o fi de vîrstă. S'a șăzut. Cîn i-a vent vîrstă a plecat la 'npăratu. Dipă ce-a plecat la 'npăratu, mergîn pint'o pădure, a găsit un hăiduc durmin la un copaci cu calu priponit. Și Niculaie nu i-a tăiat capu și s'a culcat lingă iel. Și s'a sculat hăiducu, l-a găsit lingă iel pã Niculaie și nu i-a tăiat capu nici hăiducului, că s'a gîndit așa că de ărea ăsta rău im tăia capu mîie. Niculaie s'a sculat și pã hăiduc l-a 'ntrăbat: „ei, ce ne facem? Or în săbii ne tăiem or la luptă că ne lom“. Hăiduc din gură grăia că la luptă să să ia. Și pã drum iei pleca în tovarășie, să fie fraț, și măi încolo a vorbit să să ia la luptă să omoare pã băiat că ărea tinăr și pã băiat nu-l biruia. Așa hăiducu să pleca la Niculaie pân la o fintină. La fintină hăiducu a băut apă. Cîn vrea să bea și Niculaie, l-a loat să-l zvîrle 'n puț. A plecat înainte, i-a spus să fie supus Niculaie hăiducului pân'a mers la 'npăratu. Acolò i-a poruncit să aducă apă dila altu puț. Acolò erea un bălaur, mare bălaur, și s'a dus hăiducu cu ulciuru să i-l dea lu Niculaie să mince bălauru. Și hăiducu a vorbit lu împăratu că-i iel fii-su Niculaie; și iel a mințit. Și s'a dus Niculaie la fintină ș'a ișit bălauru afar ș'a vorbit cu Niculaie?

— Ai venit, Niculaie?
— Am venit.
— Noi odat am născut. Cîn ai născut tu am născut și io la fintină să văz dă ia. Pã tine te-am așteptat. Ia apă din fintină că nu-ț fac nimic.
S'a dus cu apa ș'a loat-o iar hăiducu. Împăratu i-a spus:
— Cum ai loat apă dî-acolò?
— Î-am spus că io sin Niculaie.
— Nu te crez pentru vîrstă; să-m aduci o chită de flori din grădina 'npăratească.
Și hăiducu s'a dus to la Niculaie și i-a poruncit to lui. Și Niculaie a cerut flori dila fată și fata omora oameni, și iel cîn a pus mîna pã ia, că durmîa pã brînci, ș'a loat florile. Le-a dus la 'npăratu to hăiducu. Și fata 'npăratului a spus așa, că estă un ficior de 'npărat int'un oraș, să-i dea voie ta-so să-l văzã. Fata s'a dus la Niculaie, l'a 'nbrăcat împăratește și s'a dus pân la oraș. Atunci i-a spus ta-so: „ăsta-i finu dumitale care l-ai botezat“.

Cîineni.—Acelaș.

XXIII

La 48 dintii s'auza c'o să viie Turci. A fugit oameni de ici din comună toț la frontere pe Rîu-Vadului, că cîn or veni Turci să aibă să treacă dîncolo la Neamț. După aia a venit oameni acas, n'a venit nimeni, crescusă buruieni pin curțile oamenilor. Tomna 'n ajunu Crăciunului, iarna, a venit Muscali; n'a măi fugit nicăiri oameni, n'ărea un să fugă în timp dă iarnă. După aia a vent ș'un pașă turcesc cu oștirea, a stat aici. Apăi s'a nceput răzbelu cu Unguri. A fost un ghinăraț, un Gașpăr, și l-a biruit Unguri. După aia s'a dus Muscali, nu s'a măi știut ce s'a făcut de loc multă vreme. Iei venisă năloagă biruit, să fi picat un ac și pica 'n cap de om. Dăc'a rămas numa Turci aici, venea Unguri sărbătoarea și la zile mari și făcea zafeturi: punia mozica și le cînta. Hei, tîrziu i-a loat alt ghinăraț, Lider, dila spate ș'a vent ș'ăștia de ici ș'a trecut o zi ș'o noapte negură de oștire. I-a biruit pã Unguri, umplusă malu ici de Unguri. Cîn i-a adus le lînia calea Turci, că ărea armat, să puie armile jos și iei nu vrea să le puie, ș'a dat de două ori focuri pe deasupra lor, nu în carne. Ș'a pus doi Căzacii năinte și doi Turci în urma Căzacilor ș'a pus să-

biile cruce ș'a trecut Unguri robii, pă supt iele. Păi i-a dus pe ci la vale, nu i-am măi văzt.

Cîineni—Ștefan Grejdan, 70.

XXIV

Venea dipotat și te loa din Țoale de dindărăt cu strejari, te 'nchidea la primărie până venea dila Rîu (Vadului) căpitanu. Atunce nu-i măi alegea așa să-i caute să-i dezbrace, îi loa la oîchi, dacă i să părea că-i bun. Îl tunde și-i da drumu acas. Cîn intra de rînd, venea căprafu și-i loa de făcea muștră la Rîu-Vadului. Pă mine cîn m'a loat, nu m'a putut prinde să mă ia cu funia; am fugit, am pus mina pă pușcă ș'am dat fuga. A alergat după mine fratele mami, consilier. Cîn am auzt că vrea să mă prinză, am pus mina pă pușcă, am loat-o la oîchi să-i dau foc. Și iel s'a dat îndărăt atunci. Io m'am dus în pădure pă noapte. Am stat până'n miezu nopți acolo singur. Veni, mi-a isit o capră năgră năinte, am dat în ia ș'am împușcat-o. Am vent cu ia la ciobani, une area cu oile, ș'am trimes-o pi-un cioban în vale s'o dă stăpinu-mio, căpitanului, de-o putea să mă scape, dacă nu, să n'o dea. Dacă nu s'a putut, dăc'am auzt că m'a scris, m'am dus singur de voia mea.

În vremea Cuzi am slujit. Legile Cuzi sîn az, nu fac aștelalt cum a făcut iel. Cîn să ducia pîn țară, întreba pă oameni, îmbrăcat țivil să nu-l cunoască, că cum trăiesc cu Domnu cutare. Alți injura, alți zicea că bine.

Călugări să 'mputernicisă tare și-i trăgea pă oameni. Pă urmă area un ministu care ținea tare la călugări. S'a dus în plimbare pîn țară amîndoi să vază ce fac călugări ș'a tras supt nește pomi cu cai pă moșia mănăstiri. Atunce s'a pomenit cu nește călugări să-i tragă, să-i jăfuiască. S'a rugat iei să-i lasă. Iei, nu, să-i ducă la egumănu. Ala colô, să plătiască, zicea. Pă urmă s'a dezbrăcat de aine, s'a arătat cu medalurile alea ca de Domn și călugări a rămas ca draci trăzniț. Li s'a loat din venituri. Iei făcuse băneturi, să plimba cu Țigăncile de git din colo până colo.

Dreptățile cîn le-a scos? Nu Cuza? Pămîntul n'a dat la țărani?

Cîineni—Acelaș.

XXV

Adepotați făcea alegiuri, și măi bune erea alea ca judecățile din vremea asta. Odată să otăra la dreptate, acu te măi mină cu anu. Te bătea cu piluri de curea și area și plumb pă iele, te lovea ca să-i faci slujbă: îi da călărașu dă huia valea. „Îa-l, mă“, și te loa de git, după une vrea iel. Ne cînunia ca Iuda pă Domnu Hristos.

Cîineni—Dache Chirichiță, 72.

XXVI

Area năinte sfant: 90 dă părăle; sfînțoaică: 45 dă părăle; firfirica mare: 22 dă părăle; a mică, dă 13 părăle și gologani: patru părăle; groșită: 16 părăle; dutca: 3 părăle. Apă erea părăle mărunt de argint dila Turci, numa di-o para. Area argint curat.

Tutunu venea în foaie de porumb. Apă area păpușă cam di-o litră, nu area mai mare. Da venea și pacheturi tocat, d'al turcesc, area frumos ca gălbinarea dă ou și ala îl trimetea la Ardeal pă noapte, n'area slobod, îl trecea pă dă lături. Apă s'a tăiat, n'a măi trecut tutunu nici dila deal nici dila vale: s'a făcut aicea de Regele.

Cîineni—Gh. Horumbete, 55.

XXVII

Am șazut la orașu Necopol șapte luni. De-acolô ni-am dus la Verbița ș'am loat nește tunuri ingliești, li-am adus iar la orașu Necopol și li-am trecut la București. Făceam gardă pe-aci pi la podu Dunări, strejuiure. Trecea trei sute de cară cu raniț soldaț ruminii, i-a dus pîn țară la cfar-tiruri, a umplut țara de ei, săraci.

Am șazut în Ciuperceni noo săptămîni și de acolô ne băga 'n gardă 'n Ostrovu Dunări citi-o zi ș'o noapte. De-acolô treceam îndărăt iar la fartiș ș'acolô făceam istrucție. De-acolô vine ordin și ne pornește la orașu Măgurelilor: am mers trei zile și trei nopți necontenate până ajunge la orașu Turnu-Măgurelilor. Acolô cum am ajuns, ni-a băgat în gardă ș'am stat o zi ș'o noapte. De-acolô ni-a trecut pestă Dunăre. Scotiam Turci ruminestii la sușă.

Bumbarda Rumini în tăbiile turcești cu tunurile, până
le-a și spart tăbiile turcești.

Costești—D. N. Măteî, 52.

XXVIII

Floare verde mărăcine,
Amantu mîeu ca un cîne
Pestă cite dealuri vine.
Vine az și vine mine
Pîn la patruzăci de zile,
Până mișcă puîu 'n mine.
Las să miște și să nască,
Să-l dau la doică să-l cîrască,
Să mi-l puie la fereastră,
Toată lumea să-l privească,
Nani, nani, puîșor,
Culcă-mi-te binișor
S'paie somnu dulcișor.
Nani, nani, puî dorit
Fir'ar tat-to-alimănit,
Că iel m'a nenorocit.

Costești — C. Crăcană, 25

XXIX

Și ieșii în deal în cucă,
Mă uitaî în vale 'n luncă,
Toate plugurile umblă,
Numa pluguletu mîeu
L-a 'ntălenit Dumnezeu;
O da Domnu Dumnezeu
Să-m pornîesc și plugu mîeu
Și să-m trag d'o brazdă, două,
Să trag brazda dracului
În ușa bogatului.
Toată vara m'am rugat
La vecini miei din sat
Să-m dia plug cu șasă boi
Să mîerg falnic dila noi.

Costești—Acelaș.

XXX

— Puică, de cîn io te-am loat
Nici un cîntec n'ai cîntat.
— Neică, io cîn oi cînta
Apile s'or turbura,
Livez verz s'or legăna,
Harâmbașa de haiduci
Hăl din douăzăcișicinci,
Or veni și veți lupta;
Care pă care veți răzbi
Io la hăla-i-oi fi.

Rimești — Aceeaș.

XXXI

Haî, leliță, dipă mine
Că știu sama 'n codru bine:
Știu turme de berbeci,
Izvoară cu apă rece,
Sîn neveste frumusele
Cu disagi cu rubiele.

Rimești — Lena lu Păun Andronescu, 50.

XXXII

Fețișoara ta coală de irtîie
Vara 'n prăvăliie,
Logofet s'o scriie;
Oichișorii tăi
Două mure niegre
Coapte la pămînt
Neajunse de vînt;
Sprîncenile tăle
Doi bălăurei
Înodați în coade,
Încleștați în guri.

Rimești — Aceeaș.

XXXIII

Dă cîn maica m'a făcut
To pin codru mî-am crescut,
Soarele nu l-am văzut.

Căprioare, surioare,
Înălțați-vă 'n picioare
Și roadeți codru pă poale
Să ne vează sfintu soare.

Rimești—Aceeș.

XXXIV

Voi, voinici codrului
Nu vă dareți somnului,
Somnului și vinului,
Somnu iese 'nșălător,
Și voi sinteți negustori
Dă voinici d'ei călători.

Rimești—Aceeș.

XXXV

Beui prețu la cinci cai
De vin nu mă săturați,
Beui prețu murgului,
Văzuți sațu vinului
Cioltaru vinătorului;
Vinurile mă 'mbătară,
Curvele mă fermecară.

Rimești—Aceeș.

XXXVI

Paști, murgule, paști, paști, paști.
Paști, murgule, să te 'ngrași,
Da să paști iarbă din față
Să te faci cu coamă creață,
Să paști și de-a din dos
Să te faci mindru, frumos,
Să te dau la negustori
Să iați poli și gălbiori.

Rimești—Aceeș.

XXXVII

— Ciobănași, ciobănași,
Paică n'ai fi ciobănași

Și ai fi om de oraș
Prea im ești frumos și gras.
— Cum să nu fiu frumos și gras
Că măninc malați cu cași
Și biau apă din vâgași?
— Ciobănași, ciobănași,
Dă-m boata ta a pirlită
Să-ți dau pușcă ghintuită,
Dela Rusia venită.
— Lasă tu oștirea ta
Să-m păzască turma mia,
Că d'ei pierde-o mîelușia
Slujești un an pă ia.
Măi strînge scările,
Să nu lovești smicelile.
Te cunună cu soru-mia
Or îți curm viața?
Cît oi fi io în domniie
Să fii și tu 'n haiducie.

Rimești—Aceeș.

XXXVIII

Frunzuliță peliniță,
N'at auzit dă Măniță?
Că Măniță mi-e Dăianu,
Care umblă 'n haiducie,
Numa pă cei munți pusti
Și-m umblă din stîna 'n stîna
Și 'ncearcă brînză dă bună.
Fac băcițale dă cină
Numa balmeș și smîntînă:
„Îa, Măniță, dă mîncă“.
Și Măniță mi-e Dăianu,
Fură cai dăla Mocani
Și mi-i vinde la țărani.

Rimești — Pătru lu Păun Andronescu, 58.

XXXIX

Frunză verde mărăcine,
Tinerel sîn, vai dă mine,

Frică mi-e că mor ca mine,
Rămîn mîndrele dă mine.
Nu rămîn măi puşinele
Rămîn multe, vai dă ieşele;
Rămîne şi mindra mea
Pă braţale altuia.
N'am cuţit, m'aş junghiia
Şi pă mine şi pă ea
Să să ducă pomina:
S'a junghiia d'un voinic:
Pentr'un lucru dă nimic.
Şi s'a făcut d'o tăiere
Pentr'o curvă dă muier.

Rîmeşti—Acelaş.

XL

* Su poale dă codru verde
Mititel focşor să vede.
Mititel şi potolit,
Dă voinicei ocolit,
Nu ştiu zăce or doisprece
Or pestă sută măi trece.
Tot im frig la un berbece,
Nu mi-l frige cum să frige
Şi mi-l întorc în belciuge
Ca să-i fie carnea dulce.

Rîmeşti—Acelaş.

XLI

S'aidet, neică, să fugim,
Să fugim, să privegim,
Să fugim, să trecem Oltu,
Să ne schimbăm, neică, portu,
C'alicea nu măi trăim.
Acum e vremea de fugă
Până-m iese iarba crudă,
Une calcî, urmă nu faci
Ş'une şez, nu te măi vez.

Rîmeşti—Acelaş.

XLII

— Ține, fină, vin de bea
Dila minușita mea,
C'am un gînd cu dumnîata.
— N'o fi, nașule, păcat,
Treî copii mi-ai botezat
Pă mine m'ai cununat?
— Ni ti teme, finșoară,
C'are nași-to parale,
Plătește la sărindare
Luminări pi la icoane.

Rîmeşti—Acelaş.

XLIII

— Încule, ce-ai tirguit?
— N'am tirguit măi nimic,
Numa aur şi argint
Şi v'o cinci oca dă plumb,
Da nici alea nu-mi ajung,
Le duc la copii în crîng,
Sîn copii fără minte
Şi dau năvală 'năinte,
Prăpădesc la gloanță multe.
— Încule Jianule, lasă-ț nebuniile
Şi-ț ia boeriile.
— Az mi-o dai, mîine mi-o ieî.
Decît în tirg cu papuci
Măi bine 'n crîng cu opinci,
Să iaş galbinî vinetici
Să-i împarț pi la voinici.

Rîmeşti—Acelaş.

XLIV

Murgu mieu apă nu bea,
Pân l-oî duce la cesmea,
Să viie şi mindra mea,
Să-l adăpe cu vadra,
Să-i stimpere inima.

Rîmeşti—Acelaş.

XLV

— Cuculeț dila pădure,
Cu gura plină dă mure,
Du-te la draga și spune
Să nu să măi poarte bine,
Să să poarte și măi rău
Că vede cum mă port io.
Cuculeț cu pan' albastră,
Ce te plimbă pi la fereastră,
Or n'ai casă și nevastă?
— Ba am casă și nevastă,
Mi-e măi drag la dumnăvoastră.

Rimești—Acelaș.

XLVI

La vale, neică, la vale,
C'a făcut mazărea floare
Și fasulea tecișoare,
Să vii sara la plimbare.
Cine are dor la vale
Știe luna cîn răsare
Și noaptea cit e dă mare.
Frunzuliță dă dudău,
Pă drumu care merg io
Nu e iarbă nici dudău,
Nici fîntină, nici pîrău
Să pască și murgu mieu.

Rimești—Acelaș.

XLVII

Io eream copil ca de trei-patru ani: jumulă pana
dîn gîscă și rădea căldarea colo și punia 'ntr'un ciob și
cu de hele scriia, și popi să duceau cu cite un sac de
nuci la Dii și-l făcea popă.

Rimești — Acelaș.

XLVIII

Erea omu cu mușerea lui, loa plosca de cot. După
aia mușerea loa o strachină mare de piftii și legate cu
cirpe de cînepă; azmile le punia pe strachină, or șasă or

opt. Mușerea care erea măi fudulă avia opreg n'egru și
avia citi-o floare de roșu, coleă-coleă citi-o floare, cirpa 'n
cap de cînepă și vîrgată o țiră cu de ala de bumbac or
de ala cu in. Acu iei să 'ntilnia, că erea rarî nămenii și
făcea unu: hă-hă, hă-hă, și da plosca dila șold și bia.
Mușerea avia concî în cap, de fier. Petrecia la nuntă, făcia
zid de mesă, mînca trii zile.

Rimești — Acelaș.

XLIX

Întîi a venit Turci la minăstirea Urezului, la Cri-
zanti, Grec, ș'a vorbit cu iei turcește și s'a dus la minăs-
tirea Bistriței și i-a dat foc, c'a gîndit că-i Sfintu Gligorie
acolo cu trupu. Ș'a dat foc și peșteri, c'a gîndit că sint
amaneturile minăstiri acolo. Acuma, după ce detersă foc,
i-a spus tat-so lu Sfintu Gligorie să-l insoare. Și el a fugit
în piatră, ie o piatră tăiată, poa să hiie o sută de stîn-
jenî și ie loc numa cit a băga un om singur. Ș'a săzut
iei în piatră acolo cit o hi săzut, trei-patru zile, pe-acolo.
Ș'a strigat tat-so 'n vale și iel nu 'ntălegea ce zicea
tat-so, fîncă erea apă. Ș'a zis Sfintu Gligorie api să tacă,
ș'a tăcut, și az tace. A zis:

— Ce vrei, tată, cu mine?

— Vino 'ncoa să te 'nsor.

Și iel a fugit în țara turcească. Acolo s'a băgat la
vacî. Iel nu minca, nu bea; vacile singure să 'nchidea,
să deschidea. La urmă ș'a dat sufletu, și trupu ie și acuş
cu inel în dești, de aur, cu mîinile pă piept, de le sărutăm
noi. Și i-a loat un Turc și i-a pus pin cas pi la iel. Și
un domn — nu știu cum îi zice — s'a dus să-l cumpere
de-acolo. Domnu ala a avut bani puțini ș'a zis Turcu, ice:
„să-m dai bani aur cit o atîrna Gligorie al vostu, că-i al
vostu“. Cîn colo, iel a atîrnat bani puțini, i-a ajuns, i-a
măi rămas din iei. L-a loat ș'a plecat cu iel să-l aducă 'n
țara asta. L-a pus în car, a pornit să-l ducă la cutare
minăstire. A pus boi, a pus bivelî și n'a vrut să miargă.
Și la alte minăstiri n'a vrut, și cîn a zis: „la Bistrița“, odat
a pornit, s'a făcut ușor, putea să-l ia cineva 'n mînă.

Turcu, cîn erea Sfintu Gligorie la iel, erea bogat și
iel. Să gîndiră iei, să sfătuiră Turcii să apuce pe domnu
ala, și l-a apucat. L-a băgat la iei 'n temniță și l-a legat

cu lanțuri în temniță. Și 'n zoia cin erea sorocu să-l tale, s'a rugat la Dumnezeu. Noaptea s'a pomenit în bisărică la Bistrița cu lanțu la iel. Veni popa dimineața, ușa bisărici 'ncuiată. Intră 'năuntru. Acolo văzu o măgăoană și s'a spăriat popa.

Rîmești — Păun Andronescu, 60.

L

A venit nește Saș de Aústriia ș'a lucrat pi la noi pân s'a și căsătorit. Și ieî nebotezat și la vremea bătrîneților lor a zis că-s Saș nebotezat și a rugat pe ūameni bătrini, li-a spus că nu-s botezat, și s'a botezat bătrini. Pă urmă, ieî strini, a rămas moștenî di pă fomei.

Urezu — Miailă Roșiianu, 40.

LI

Cin m'am pomenit io pân la zăce anî, m'a dat la un popă la șicoală, și popa ne'nvăța pă pănăchidă dă l'emn; mă punia la'nvățatură la buche: *az, bûchi, și ne ținia* la bisărică, ne'nvăța a cânta *Sfinte Dumnezeule*; ziceam *Tatăl nostru* în bisărică și, ne da drumu acas. Și pă toată ziua ne'ntreba ce-am învățat și care nu știia *leția* il punia 'n genunchi.

Urezu — Acelaș.

LII

S'a ivit Unguru cu bătaie ș'a sărit Muscalu cu Turcu și s'au dus să să bată în Unguria, ș'acolo s'a prăpădit mult soldat de Muscal și de aci s'a 'napoiat în Rimnic ș'a săzut o lună și de aci s'a 'mpăcat. S'a dus careș la locu lui. Apoi dipă aia multă vreme s'a ivit Turcu cu bătaie spre Grec, atingându-să și de mărginași Dunări. S'a sărit Muscalu și l-au bătut pină l-a dus cităva vreme în țara lui. Deci iar s'a 'ntăritat Turcu ș'a sărit Muscalu și cu țara ruminească de l-a duduît în pământu lui, un să află și az.

Urezu — Acelaș.

LIII

Cum li-o fi făcutu-le, cărămida a fos călcînd-o cu hîrghila de cai.

Urezu — Acelaș.

LIV

Cin eream de doisprece anî a venit un om domnesc la minăstirea Urezului și a poftit lăcuitori și preoți tot în tirgu Urezului cu steag roșu și alb și verde ș'a început a provădui: «mă, fraților, iubiților, ūamenilor, uite ce vrem o s'ajungem: cini-o fi voinic să ție doi boi ș'o vacă, ala-i boieri. De acu 'nainte o să fie tot cărtulari, tot lăutari și timplari și cimpoieri și dumniavoastră aț trăit o viață bătrînească fără meșteșugari». Acusa-i vremea aia, tomna acu a răsufat: tot sin lăutari, meșteșugari, copii-i ia de sila la șicoală.

Urezu — Acelaș.

LV

Citi-un lucru ce nu-l numește ce este, aș că are un măr, aș că are o pară și nu vrea să-i spuie dă loc să numește oricel.

Phietrarile-dă-jos — I. I. Dumitru Popescu, 47.

LVI

Îi loa cu vătășiel cophii și-i ducea la șicoală. Cin urma, urma la șicoală, cin nu, mai mult fugia.

Îm spunia tată-mio c'a venit Muscali, a săzut șapte anî în țară d'a gonit Turci, că fusasără Turci 'n țară și ūameni erea supuș Turcilor. Moși-mio a fost în fugă pistă Olt și a săzut cit o hi săzut, nu țiū minte. Dac'a venit, i-a prins, il prădasă Turcului: il loa cu — cum să-i zic? — cu slugă la pașa. Acolo să ducia la iel cu hirtia pusă 'n prăjină, să nu măi viie altu la iel să-l vază că-i prădat. Și iel, ala Turcu, ala l-a rugat pă moși-mio să schimbe calu cu iel și n'a vrut să schimbe calu cu iel. S'a dus ș'a spus lu solului aluia care erea, Turcului alui măi mare. Dacă i-a spus, i-a spus să nu schimbe calu cu iel, că-i ia calu și p'al lui și p'al Turcului. L-a măi rugat încă

altădată și n'a vrut dă loc, și dacă n'a vrut, calu a fost mergînd în buestru, a scos tesacu, sabiie sau ce-a avut nu să știe, și i-au tăiat pulpa dă dindărăt. Atuncia s'a dus la Turcu-ăl măi mare une a fost prădat el. Calu l-a lăsat năpustit cu pulpa tăiată pîn porumbi. Dacă s'a dus la Turcu-ăl mare, a minat alî Turci după iel și l-au prins, l-a adus și i-a tăiat gîtu. A dat odată cu sabiia, i-a tăiat gîtu. Corpu n'a mai fost picînd jos, a fost mergînd tot înainte. A sărit la iel și i-a dat bringi în Olt și așa a venit îndărăt moși-mio acas. A șazut calu trei lun dă zile. La trei lun dă zile s'a dus și-a găsit calu vindecăt, l-a loat acas, dar tot a fost amerințînd din picior, șchio-păta puținel, nu măi putia merge, n'a măi putut ținea în buestru bine cum l-a avut.

Phietrarile-dă-jos — Acelaș.

LVII

Munt'e, munt'e, phiătră sacă,
Lasă-m voinicel să treacă,
Să treacă la ciobăniie,
Să-m scape dă miliție,
Miliția cui mî-e bună?
La cophilu făr dă mumă.
Miliția cui mî-e dată?
La cophilu făr dă tată.
Munt'e, munt'e plin de flori
La cophilu cu surori.

Phietrarile-dă-jos — Acelaș.

LVIII

Dă primăvara începem cu garduri și dărimături; pă urmă cu sădirile: pruni, meri, cireși, orce sădire; cu săpăturile și cu arăturile. După aia cu pusu porumbului, sămînțuri; după aia cu prășitu, copăitu, cositu. Apoi să puhe adunatu dă pruhe, culesu făsuului. Dăn spre toamnă culegem porumbi, pruhele vinete, tăiem coceni și-i ridicăm sus. Acuma dăspre sămănat griu, cine-i dă mîna samănă, cine nu, nu, dacă nu-i vremea contra.

Phietrarile-dă-jos — Acelaș.

LIX

Cine are dă lucru în cas, măi lucrează în cas; cîn e vremea bună, măi lucrează la lemne, dacă are lemne strînse.

Phietrarile-dă-jos — Acelaș.

LX

A venit Greci d'eștia, s'a pus cîte nițal cîte nițal, s'a 'ntins pînă cîn acuma să strînge lumia albă la ieî: bea și cîntă și joacă toată zioa, sărbătoarea. Dacă 'ntunecă, pleac'acas care beuți, care măi treji. Mult șad pînă la miezu nopții pă negustori și dimineața să vaită dă părăle, c'aū chîeltuit o sumă dă părăle. La un Grec d'ăia, din beția care-aū făcut-o pînă sara întunec, pă ce timp o hi fost nu să știe, s'aū încăerat, s'aū și junghiat ș'aū fugit care aū junghiat p'altu. N'a știut nimenea dă iel unde-a fost băgat. A durmit toată noaptea, toată ziua pînă cînd aū ieșit tot iel dintr'un grajd cu fin și l-aū loat, l-a 'nchis și l-aū condamnat. Este și acu'n pușcăriie.

Phietrarile-dă-jos — Acelaș.

LXI

Frunză verde leuștean,
M'a făcut maica Oltean,
Negustor bucureștean,
Să trec Oltu pă tufan,
Să mă duc la popa Stan,
Că măi ține citi-un cal
Și citi-un puî dă cirilan.

Phietrarile — I. N. Pavel, 30.

LXII

Acia cîn ni-a loat după spargerea taberi, am măi stat numa cinci zile acas ș'a venit ordin după noi și ni-a dus acolo chiar în Rîu Vadului. Și după ce ni-a dus în Rîu Vadului, ni-a 'mbrăcat și ni-a 'nfințat în gărzi: care la poarta vămî, care în vamă la caseriie, care eram la bi-chete pă munte. Alteori să măi iuuea și citi-un scandal: așa c'o să treacă Unguri pestă noi în Rumîniia, și așa că

noi dormiam înarmați ca să putem să scăpăm și noi cu sufletu, că eram oameni puțini, nu puteam suptinea. Șașa că ne pomeniam că veniau citiodată ofițari ungurești, călări pă cai rimonți și așa că strigam la iei ca să stea și nu vrea s'asculte în nici un chip și venia grămadă peștă noi. Șașa că ne puniam în eontră, fîncă nu putea 'nțalege ruminește dila noi și noi dila dinși limba lor. Și numa cite nițal ne'ntreba că nu sin sloboz să treacă 'n țară? Și noi le spuniam că nu estă voie.

Stoinești — N. N. Ștefănescu, 51.

LXIII

Înainte vreme să învăța buchiile: *a*, *b*, *c*, și la scris cîn prindeam ceva a 'nvăța ne da la năsip și aveam fieșcare în dreptu nostru pă bangă¹⁾ năsip și dam cu min' așa și-l făceam neted. Și alt monitor care-l aveam era c'o nuielușă 'n mină și ne zicea: „minile 'n jos, băgareț, dă samă și faceț pă *i*” și dăpă ce făceam litera *i* să uita monitoru la toț copii să vează care-a făcut litera bine sau rău. Care-a făcut-o bine, a lăsat-o to bine, care-a făcut-o rău l-a pus ș'a făcut-o în mări multe rînduri până a brodi-o cum să cade. Și mergeam la a doa literă — să numia *i* după *i*: „faceț pă *i*”.

Învățătoru, dacă nu să brodia cu copii, că nu prea sta cu copii, sta dă vorbă cu alte persoane.

Stoinești — Acelaș.

LXIV

Înainte vreme a fost aleși — cum le zicea și di-potaț — venia și vestia pă oameni, cîn avea împliniri. Le spunea cu un termen de zile, așa ca dă doo săptămîni, și venia strejea și striga noaptea să iasă oameni cu biru la pircălabu și încasa bani aștia cu răboju. Cîn avea judecată, avea comuna vătășei atunci dă sat și vătășei aia aduciau oameni din comună, care era dator și care era dă avea citi-o judecată. Și-i judeca așa prosumativ din gură, nu să scria ca acu. Amenz nu era, bătaie era multă. Să judeca în șicoală: dacă-l găsa dă cuvînță care vedea

¹⁾ Banga era cu doo cebuce pă mărgini și dreaptă și pă mijl loc scoc cu năsip.

că-i oț il loa la bătaie, il mări inchidea și-l mări ținea și 'nchis. Aestia era în vremurile elea. Era mări bine, că scăpa cu bătaia, dor nu era bătaie să te omoare.

Stoinești — N. N. Ștefănescu, 51.

LXVI

F...-te 'n lege dă deal,
Cîn eram volnic lotrean
Te suiam, te coboram,
Dar dac' am 'mbătrînit
Dealul nu l-am mări suit.

Stoinești — Acelaș.

LXVII

Încărcind nește țuică cu chirii dila un priot, comuna Birlogu, și chemindu-mă în judicată să-i răspunz o sumă dă lei de-o sută zăce, nu eream dator să i-o răspunz, fîncă dînsu fusăsa cu țuica față de mine ș'o vînduse și-ș primisă bani dila vînzarea țuici 'n țară. În loc ca să-m plătiască și mîie chirii ce-am vorbit cu priotu, i-am răspuns și io că nu-i sint dator nici-un ban. Chemindu-mă la întrogator personal, ceiace acel priot îi păriă rău în urmă, că de știia nu mări făcia așa, să țingua că dacă știia nu mări mări lăcrăma. Mi-a dat ș'am jurat ș'am încredințat că nu i-a rămas nici un ban la mine.

Birlogu — Ilie Zamfir Pățiră, 39.

LXVIII

Oltule, pă malu tău
Crească-ț iarba ș'un dudău
Să pască și murgu mîeu,
Murgu paște și nechiază,
Mindra plînge și ofiiază.

Birlogu — Ion N. Petrescu, 24.

LXIX

— Ce te legeni, codrule?
— Da cum nu m'ăși legăna
Dacă-m trece vremea mîa,
Zioa scade, noaptea crește
Și frunzișu să rărește.

Frunză verde mărăcine,
Dește frunza de anine,
Făcu frunza'n patru dungi
Geme codru dă haiduci,
Pe tot fagu câte cincî.

Birlogu — Acelaș.

LXX

Foaie verde sădină,
Îo mă culc, tu teagănă-mă,
C'asa sînt îo învățat
Să n'adorm nelegănat
Și făr de mină su cap.
Iară verde odolean,
Mindră, cîn nu te iubeam
Un mă culcam, odiniam,
Mindră, cîn nu te iubesc
Unde mă culc odinesc,
Toată noaptea mă 'nvirtesc,
Mă 'nvirtesc să dau dă tine,
Dau dă păreț vai dă mine.
Cine 'n lume nu iubește
La ce să măi spovedește?
Foaie verde mărăcine
Mă mir la popă ce spune;
Cine iubește și lasă
Crească-i-ar spini pin casă
Și cucuta la fereastă,
Cine iubește și spune
Pedepsit să fie 'n lume;
Cine la iubit nu crede
N'ar măi călca iarbă verde,
Să calce pămînt uscat
Dăla ușă pîn la pat
Să știie c'am blestemat.
Cît e omu tinerel
Să ține doru dă iel,
Dacă omu 'mbătrînește
Doru să călătorește.
Doo 'n lume nu să poate:
Să scape om dila moarte
Să 'ntinerească nu poate.

Birlogu — Acelaș.

LXXI

Deță frunza, deță iarba,
Dacă nu e neica, jeaba.
Pe desupra casî mele
Trece-un stol de rîdunele,
Nu e stol de rîdunele
Sîn dragostile mele.
Uite dealu, uite vyița
Unde vorbiam cu Mărița,
Uite dealu, uite vîia
Unde vorbiam cu Măriia.
Uite și gropițale
Unde sta ghenunchele,
Uite plopul râtezat
Unde sta murgu legat
Nebăut și nemîncat;
I dam fin nuelile
Și grăunța stelile.
— Di ce stai, murgule, trist?
— Am auzit că mă vinz
Și îo mul bine ț-am prins,
Și pă mine 'ncălicai,
Unde-aveai gînd te duceai;
La cîrciumă cîn mergeai
Dă mine că nu 'ngrijaî,
În cîrciumă că intraî
Cu mindrele te-așazăi;
Cîn erea ocaua plină
Te ținea puica pă mină,
Și cîn dăla jumătate
Te da mindra după spate.

Birlogu — Acelaș.

LXXII

Foaie verde foi ș'o fragă,
Cîntă cucu dă mă sacă.
Foaie verde dă năut,
Cîntă cucu să mă duc
Și mîerluța să mă 'ntorc,
Să-i dau rûgetului foc
Pă trei părți cu l'emne verș

Și p'o parte cu uscate,
Să-m arză mindrele toate.
Arză-te-ar focu, pădure,
Să să facă drum pin tine
Să mă uit la minăstire,
Să văz cirduri dă copile,
Să văz și copila mea
Cum o bate maică-sa
C'o chită dă busuioc
Pestă piept, pestă miljoc,
Pestă gitu cu mărgele
Pestă oichi, pestă sprincene.

Birlogu. — Acelaș.

LXXIII

Foicica rugului,
Țipă puu corbului.
— Ce ță, pușor dă corb?
Aū ță foame, aū ță sete,
Aū ță dor dă codru verde?
— Nu mi-e foame, nu mi-e sete,
Nu mi-e dor dă codru verde
Și mi-e dor dă maică-mea
C'a plecat și m'a lăsat
Cu cuibulețu stricat.
Foaie verde artărași
Plecă cucu drăgălași
Ș'a lăsat pui golași
Și i-a lăsat pă năsip,
Pitulicea i-a găsit
Și i-a loat și i-a crescut
Și i-a făcut dolofani
Li-a dat drumu pin ciolfani
Ca să cinte la dușmani.

Birlogu. — Acelaș.

LXXIV

S'a dus neicuța, s'a dus,
N'a lăsat nici-un răspuns,
Nici guriță dă ajuns.
Ș'a plecat neica dă luni.

Ș'a lăsat doru pen pruni.
A plecat neica dă joî,
A lăsat doru 'n zăvoi,
Și s'a dus neica la munte
Mi-a lăsat doru pin curte,
Vai dă mine, ce iubii:
Nevastă cu cinci copii
Pai' c'a fost satu pustii.
Pă deal pă la Cornățal
Trece doru mărunțal
Cu dragostea după iel.

Birlogu — Acelaș.

LXXV

Anicuța neichi dragă,
Și ță loat primațu salbă,
Și notațu șorț dă stambă,
Consilii papucei,
Ajutoru fuștă albă.

Birlogu — Acelaș.

LXXVI

Frunzuliță murele,
Frumoasă sint unele,
Da nu le știu glumile,
Glumile și sfatu,
Cum își fermecă bărbatu.

Titireci — Gheorghe Militaru, 45.

LXXVII

Dete frunza ca păraua
Și lăstaru ca simceaua,
Îm loai pușca și vergeaua
Și-mi apucaî poteceaua.
La fagu din cărare
Zac aîduci dă lungoare,
Dă tot fagu cite cinci,
Mîndre nu măi dau p'aici.

Titireci — Acelaș.

LXXVIII

A fost trei frați ș'al d'al treilea a fost cam prost. Îei avea un bou în bătătură, rămăsă dila părint și îei ne-mpărțit dă părint și să cioroviau pă bou: „ce să 'mpearț mă?”

Alălant, ba că-i al mieu bou, al dă dincolo: „nu-i al tău”. Prostovanu ce zisă: „nu vă mai ciorovirați, că n'o să fiie bou nici al tău, nici al ăluia, o să fiie al mieu”. Prostovanu a ișit la drum ș'a simțit că s'a făcut un bilci. A 'ntrebat pă unu, pă altu: „mă, neică, s'a făcut bilci?” Oameni i-a spus: „s'a făcut, măi”. Îel, dac' a auzit că s'a făcut, s'a dus acas ș'a furat bou. Ș'a 'ntrebat oameni:

— Mă, nene, să cată vitele?

— Să cată, da să-i tai ureichea.

Dipă ce a tăiat ureichea, a 'ntrebat iar și i-a spus că să cată „da să-i tai și coada”.

— Nu ți-l mai lia nimeni că l-ai sluit.

— Voi mă 'nvățară.

Pă drum la vale găsi o troiță, a 'ntins mina, a legat bou dă cruce ș'a plecat acas, da i-a spus sfintului să nu fure cineva bou.

Titireci — Acelaș.

LXXIX

Cel ficiorel dă 'mpărat
La pustia-m mi-a plecat
Și mă rog, pustie, țile
Primește-mă și pă mine
Ca să vețesc cu tine,
Ș'al tău dă sine să-ț fiie
Pălatu dă 'mpărăție.
Mă gindesc, mă socotesc,
Cui foc să mă jălesc.
Jălui-m'aș munților,
Munților și pietrilor
De doru părinților.
Munți-mi sint pietri mute,
Îei pă mine nu m'ascultă.
Mă gindesc, mă socotesc
Cui foc să mă jălesc.

Jălui-m'aș munților,
Munților și brajilor
De doru fraților.
Braji-mi sint copaci naț
În samă nu m'a băgat.
Mă gindesc, mă socotesc,
Cui foc să mă jălesc.
Jălui-m'aș cimpilor,
Cimpilor și florilor
De doru surorilor.
Cimpu mi-estă loc întins,
Îo cu doru m'am aprins.
Of, amar și grea durere,
Moarte făr dă mingăere.
Și of, moarte minioasă,
Astăz mă scosăș din casă
Și al nu mi-ai dăruit
Făr un pusti dă mormint,
Ca să-m trăesc în vecie
Cu jale și cu urgie.
Că acest cumplit păhar
Îm păru foarte amar.
Cum băui, mă otrăvii
Și l'acest sudor venii.
Unde-i cinstea și mărirea?
Acu nu e nicăirea.
Unde slava și cu chipu?
Toate le-a 'nghițit pămintu.
Unde-s toate ceale multe
Și casile văruite?
To dă mine sin lipsite.
Că io mi-am ișit din minte.
Unde sin plimbările?
Grădine cu florile?
Toate sin umbră și vis
Precum cărțile le-a scris.
Cărțile, scripturile,
Toate 'nvățăturile.
Și unde a lumi povață
Dila moarte să mă scoată,
Să-m trăesc o viață bună
Cu toț frați dimpreună?
Venit, rude și părint,

Dă-m vărsaț lacrim fierbînt
Pă mine mă răcoriț.
Vino tu, a mea soție,
Ce mi-ai fost di-o cununie,
Cu lacrim de mă mîngie;
Veniț și voi copilaș,
Dragi tati coconaș
De vă rugaț toț cu sîete
Lui Dumnezeu să mă ierte.
Și mă rog, nu vă 'ntristaț,
Pă Dumnezeu să rugaț,
Gătească loc invierzît
Și raiu cel influrit,
La loc să mă hodinesc,
La umbră să mă umbresc.
Veniț fraț, veniț surori
Dă mă 'mpodobiț cu flori,
Că raiu mi s'a închis
Și făcliia mi s'au stîns.
Voi dă moarte vă gătiț,
Că ca mîine-o să veniț.

Ognele-Marî — Din Enache, 76.

LXXX

Ia, scultă-mă, Domnule. Șicoala 'ntîi cîn a fost începutu, învățu copiilor erea — cum să zîc io? — scrierea pă năsîp și citirea pă tablă — erea 'n părețe. Vrea să zică, numără dila 1-100, tot pă năsîp și 'nvățătura lor to pă năsîp. După ce s'a deșteptat iei pă năsîp, a loat-o pă placă — toată 'nvățătura a fost pă placă și socoteala. Dășteptarea, dacă s'a dășteptat a loat-o pă irtiie. Năsîpu să punia pă bangă — bangă cu provazuri pă dă lături și 'ntre provazuri punia năsîp și monetofu mergea cu liniia pestă năsîp dă să limpeza năsîpu. Cîn mergea cu liniia, striga la copii: „mîinile 'n jos, uitați-vă pă tablă, faceț pă a“. Iar mergea cu liniia pă năsîp, după ce făcea și striga la copii: „mîinile 'n jos“. Și să uita pă tablă: „faceț pă b“. Și iar așa mergea cu liniia pestă năsîp și așa mergea regula, năinte.

Pă noi cîn ne-a strîns la șicoală — vrea să zică noi ștîiam carte bisăricească — noi învățam la șicoală vara, și iarna să ducea catindaț de 'nvăța la șicoala lor ca să ne

'nveță pă noi. Venisă un timp să să facă catindaț, să 'nveță, și ce 'nvăța iei iarna vara stringea copii să 'nveță la o casă dă oameni. Și așa dintră copii să făcea citi-un monetof, care erea mai deștept la 'nvățătura, și catindatu, învățatoru, da 'n grija monetofului ca să 'nveță copii. A mers și catindăția nu-ș citi ani ș'apăi a lipsit; a venit profesori în locu iei.

Io am învățat la catindatu ăsta, Pătru Butoi, cinci ani și ne măi ștind catindatu carte să mă 'năinteze la ștîntă, am ișit din șicoală și m'am mutat în Rîmnic. Am învățat și'n Rîmnic patru ani dă zile până intrasăm în clasa a patra și n'am apucat să termenez egzamenu, fîncă mi s'a 'ntîmplat de mî-a murit un tovarăș al mieu, ce eream cu iel tovaroș la 'nvățătura, și io, dacă mî-a murit tovaroșu nu măi m'am dus la șicoală. Rămăind acas, m'am alăturat pi lingă bisărică, care slujam cu popa Dincă. A murit popa Dincă, a venit al popă, popa Gheorghe. Am slujit și cu iel cinci ani. S'a 'ntîmplat ș'a murit. Am slujit cu popa Tănasiie la Maica Domnului un an; a murit și ala. Am venit la Sfîntu Ion, to aici în orașu Ogni, ș'am slujit cu unu popa Naie dăla Rîmnic. S'a 'ntîmplat d'a murit ș'ala, n'am avut parte dă iei. Am venit la biserica Bradului ș'am slujit cu popa Ion doi ani dă zile. A murit ș'ala. S'a făcut popa Matei Teodorescu popă la bisărica Trăistari ș'am slujit cu ăla până ș'acuş. Ne-am mutat la bisărica Bradului și la bisărica Maica Domnului, care ș'acum sint to la bisărică.

Ognele-Marî — Acelaș.

LXXXI

În vrîmea trecută nu să pomenia lucrurile ca acuş. Eream stăpîn pă pămînt, une mă duceam să muncesc nu mă loa nimenea la goană, da ne 'ndemna să muncim ca să-i dăm dijmă și lui. Vitele noaste ereau slobode dă umbla trei zile or pă une, nimenea nu le loa să le închiză. Noi le cătam pintru să nu le mănince lupi, da nu pintru să le 'nchiză lumea c'a călcat pămîntu. Toamna vinia arindașu 'n bătătura omului și 'ntreba: „une ț'a munca ta d'astă vară? prunile une sint, porumbi une sint? vite cite ai?“ Făceam cite doosprece zile dă clacă și dam dijmă din zăce una, din ce să găsa. Vitele, plătiam ierbăritu cinzeci dă păraledă vacă, dar acuş o să pierdem

cămășile dipă noi, pintru că pământu ni s'a loat, dato-riile s'a 'ngreonat, pământu, ce bucățică dă pământ, îl plătim; dacă-i pruni pă iel, plătim și pruni zăce lei la pogonu dă pruni; dacă face prunu prune, nu sintem sloboji să-l facem raichiū și cin om face raichiū mări' înainte să n-trebăm ca să ne dea voie. Și dacă-l facem, nu sintem voioși să bem, până nu s'o plăti și raichiū. Păi de une-o să mări țile omu cămașă pă iel? Dac' un pogon dă prune are omu, trei dări să dea după iel: pământu, prunii, raichiū. Păi de une-o să mări țină omu viiață? Are omu 'n petic dă viie, dacă-l culege, ce păcate de struguri e, nu e stăpin pă iel, până n'o plăti vinu.

Ognele-Marî — Acelaș.

LXXXII

Apăi dila șaizăci și patru 'ncoaci am pierdut pământu părintesc. Io, Din Enache, m'am pus delegat. Puindu-mă delegat, a venit împărțanila pământului pi la lăcuiori. Domnu ajutor dă primar, Gh. Nășpeanu, mă ordonează ca să măsur lăcuiori și todiodată a venit ordinu pintru alegerea cimitifului. Ducinu-mă la Domnu ajutor dă primar, im dau cuvintu afară io: „Domnule Gheorghe, pământu părintesc al mieu, care nu mi să dă dă guvern, după ordinu D-voastră, să-l oprim dă cimitif“. Todiodată Domnu ajutor dă primar ordonează la Domnu suprefect și la doftor Sabin ca să viie la fața locului să probeze pământu dă cimitif dacă-i bun său nu. Vin boieri la fața locului și să uită și-l răfuză că nu e bun. Să aivă grijă lăcuiori să cumpere pământ dă cimitif. Neavîn une găsi pământ, s'a dus pă locurile bisărci, care erea dat dă Stat, șaptesprăzace pogoane dă fieșcare bisărcă, s'a 'nfințat cimitif. Stăpînește cimitifu 9 ani dă zile. Pă ormă să pomeneste c'a isit apa și nu mă' e bun cimitifu d'a mă' ingropa oameni. Vine ordinu la primar că cimitifu care a fost s'a răfuzat, s'aivă grijă a-și căta 'n altă parte, pă cum a găsit și s'a 'nfințat. Bucățica dă pământ, care-a fost orinduită dă cimitif dăla șaizăci și patru a rămas răfuzată și l-am stăpinit io doozăci și șasă dă ani, și acuș la 26 dă ani s'a sculat un lăcuior și m'a dat în judecată, pintrucă io l-am stăpinit fără direptate. Și m'a obligat stăpinirea să plătesc 1600 dă lei, pă cum i-am și dat.

Ognele-Marî — Acelaș.

LXXXIII

În vremea veiche cin oameni mergea la bisărică după datoriile lor, nu ișa din bisărică până nu ișa popa mări' înainte. Ișind popa afar, oameni toț mergea și-i să-ruta mina, pă cum și fomeile, și zicea unu la altu: „bună dimineata“, și săntreba unu pă altu de-ale lor, și toate pricinile ce erea 'n sat să domolia 'n stobofu bisărici. Oameni să domolia cu cearta 'ntră ie. Care nu să putea dumeri, mergea la aleș, la logofātu satului, și spunea pricina lor acolo. Aleși-i aducea și-i cerceta și care-l găsa cu vina-l bătea și-i da cuvint: „să nu mări faci așa“.

Oameni toț să jăluia la oamenii bătrini. Bătrini chema pe prigonitori 'n fața stobofului: „di ce ai făcut dumniata așa? să nu mări faci așa, că ie rușine“.

Az nu mări știie oameni dă bisărică. Merg la bisărică și nu ascultă nici la slujba popi, și mări mult zice că la bisărică la ce să meargă, că bisărica lui ie'n cas. Io l-am întrebat:

— Di ce nu mergi dumniata la bisărică?

— Apăi io n'am icoană 'n cas? Cin mă culc, mă 'nchin.

Io le-am zis ca să meargă la bisărică, că „'n casa dumitale multe nezdrevenii faci; jaba te 'nchină, jaba te rogi, că Dumnezeu nu-ț iartă greșala. Să mergi la bisărică, să te rogi la bisărică, sin sfint mult“.

Pentru ce au făcut Dumnezeu bisărică, au inchipuit-o c'au făcut-o lumea? Pentru să mergem acolo, să ascultăm sfinta liturghie, să facem și noi rugăciunea, cum face popa. Apăi ieși spune că popa merge la bisărică că-i trebue parale. Multă lume vine la bisărică și nu ascultă nici-un cuvint despră credință. Așa și Dumnezeu s'a depărtat de noi—și asta.

Ognele-Marî — Acelaș.

LXXXIV

Învăța la casă de ūameni, nu erea șicoală, să ducea la un dascăl de biserică și-i învăța cin-șasă copii. Așia am pomenit, așia-ț spu. Pă urmă s'a 'nfințat șicoale; care erea de carte i venea belet dila stăpânire, il izicuta ca să-l trimeată la șicoală; dacă nu, il punea la amendă. Atunci băieți numa, nu erea nevoie de multă carte.

Gura Soașului — I. Crețu, 66.

LXXXV

Am pomenit odată cîn a venit Nemți, eream copil ca de șapte ani, și Muscali iar știu cîn a venit, și ieși nu făcea nimic, i da în fartir pi la noi și ni-am pomenit că i-a ridicat. Iaca, știu minte c'a fost chiar în cas la noi. Și Muscali iar așa. Înt'o noapți s'a ridicat, ni-am pomenit cîntin cornu, da und'o fi pleca nu știu.

Știu iar cîn a venit prezonieri de Turci, i-a așezat la căzarmă, la ognă și d'aciia i-a ridicat și i-a dus la minăstirea Bistriții; i-am dus cu caru chiar io acolo. D'acolo i-a ridicat și i-a trimes îndărăt în Turciia. Ne loa de richiziție de aici cu carăle de duceam Turci d'ăia, că ereau betegi. Pă urmă de aici încarcam ghiulele de le duceam la Pitești.

Gura Șoașului — Acelaș.

LXXXVI

Înainte cîn a ieșit miliția să loa la funiie. Făcia Ru-minu șapte ani. Cîn mergia de-l tundia, i da o sută cincizăci dă lei în mină. Cîn ieșia i măi da iar o sută cincizăci dă lei: 300 dă lei avia atunci. Dacă să 'ntimpla dă muria acolo, i plătia ta-so d'acas hăi 150 dă lei. Făcia muștră to ca ș'acu, da s'a mofidicat legea acu, s'a făcut alte reguli.

Riurenî — I. Bildea, 75.

LXXXVII

Învătam păn'ân prînz la leții; din prînz înainte la năsip cu deștiu. Aviam năsipariță închisă la margini, pus năsip într'insa; și aveam tablă la părete făcută cu tibișiru și spunea leția; să uita la tablă așa și făcia pă năsip. Noi scriam pă tablă și ieși pă năsip. Ereau băngi. Cercu dă fier erea la părete; acolo puneam tabla dă mucava și scriam litere de tipaf. Înăuntru ședea copii. Dacă scria cu deștiu, intii loa panachidă ca să nu strice condeie multe.

Slătioare — Grigore Ionescu, 68.

LXXXVIII

Sicoala erea 'n comună citi-o casă și să stringea acolo de 'nvăța. Învăța un om, care erea măi învățat, să

numia învățătof. Începusă și carte letinească, dar amestecată cu romînească.

Erea bisărici mici, netencuite, nejugrăvite decît pri-năuntru bisărici. Erea în fieșcare cătun cite una și popi erea la toate bisăricile. Erea în comuna Lăpușata cinci bisărici în cinci cătune și avea popi la toate. Erea lumea puțină, să ducia la bisărică, acușa sint prinși cu daraveli.

Lăpușata—Dumitru Giscă, 62.

LXXXIX.

Cintă, cuce porumbace,
Că dușmani n'au ce-m face.
Dușmani ce i-am avut
Mi-au dat argint și-am băut,
Da Dumnăzău ca un sfînt
Dă mine nu s'a lipit.

Glăvile—I. Lăzăroiu, 50.

XC

Erea un om odată dus la margina mărilor. Așa umblin să-ș facă hărana lui, dovedește că vine o pasăre mare cit nu se mai putea și loa oameni 'n ghiară și trecea marea cu ieși. Și-i punea jos și 'ncepea să-i mănince. Da iel ce s'a gîndit, că ce pasăre să fie aia de mănincă la oameni. Așa, s'a luat un etăgan la briu și c'un pistol și să duce și el pă margina mări ca să privează cum ia acei oameni. Și cîn l-a văzut pasărea, s'a răpezit, ș'odată l-a vîlmăcit cu hărpile și l-a răpit și pă iel. Cîn l-a lăsat pestă mare pă pămîn jos, l-a și lăsat din ghiară s'a scos limba s'a plecat încolo, ostănită, pă pămînt. Acel om, cîn ieși vine 'n fire, să uita și văzu cîmpu plin de căpătîni de oameni, ș'o văzu și pă ia, după ce s'a hodinit, vind d'a dreptu și la iel să-l mănince și pă iel, ca ceilanț. Numai decît scoate pistolu, cîn văzu că vine la iel să-l mănince, și trasă 'n ia. Ia să 'mputernici că n'o lovi bine, să saie pă el. Atuncea băgă și etăganu 'n ia ș'o tocă ș'o 'mpărți pă poiană, cum a împărțit ia căpătîniile oamenilor. Iel să gîndi că cum să măi treacă 'ndărăt această mare. Gîndindu-să și mergin pin a pus-tițetate, să 'ntilnește c'o sălbatică, și sălbatica să jălui la

ia ce-a pătit și să văicăra mult că ce să să facă. Sălbatica zisă că-l hărănește ia cu hărana un an dă zile, da la un an: „am tot io să te 'nvăț, cum să treci marea 'ndărăt“. Și-l lo. Îl dusă acas la sălbatic. Îi da o rădăcioară ș'o mînca și ținea citi-o săptămână dă foame, pîn'a 'mplinit anu. Atuncea vine sălbatica și-l întreabă că mări are poftă să mări stea, și iel zisă că i s'a urit foarte rău. Sălbatica zisă: „număi decît iț dau drumu de te duci dincolo, unde-ai fost, la locu tău“. Număi decît făcu sămn corăbierilor c'o hramă pusă 'nt'o prăjină, și număi decît veniră corăbieri ca să vze ce sămn îi ala. Și dăteră pestă iel acolo. Iel să plînsă la corăbieri, că d'atita n'a mări putut vedea casa. Corăbieri-l întrebară că cum a trecut acolo. Iel, dă plîns, nu putea să le spuie, așa, uite, de frică că nu-l mări trec dincolo. Lor li să făcură milă și-l pusără 'n corabie și-l trecură marea dincolo, la locu său, unde-a fost iel.

Glăvile — Acelaș.

XCII

Înainte vreme, în legea lu Domnu Știrbei, mergea țara mări bine, că nu area dări ca acuş grele, area mări bișaguri, area Dumnezău cu țara, area lumea fericită. Din toate n'erea bine, mări ușor: cîntările erea mări mări, la dreptate judecățile erea mări bune. Acuş vedem că trăgem în jug de fier, e greu de noi, de țară, a sărăcit lumea de tot. Din pămînt s'a 'mputînat, merg judecățile rău pîn afocat și pîn martori de meserie, pierd oameni drepturile. Care are putere, plătește la martori și ia dreptu săracului. Are omu o litră de pămînt, i-l ia tot al de are mări mult, fîncă are putere de-a plăti la afocat și la martori, care nu să duc la biserică. Un drept ar fi, m'am gîndit, să fie popa întrebat că ce fel de martori sîn aia și li să ia drepturile oamenilor. Plîng copii de foame, să bagă slugi la alți. Dipă ce merg ani răi, de ne bate piatra, nu sînt nici judecățile drepte, s'a pus greutatea prea fără de samă pe noi, ne-a 'ngreonat cu foncie-re. Mări 'nainte vreme, în legea Domnului Știrbei, trăiam bine lumea, ni s'ajungea de toate. Acum văm sînt număi neajunsuri. Copii noștri slujes pă Domni în dreptate, de nu ne supune alte țări să viie să ne robească. Dipă ce vin din armată, să pun greutatea și pă iei.

Măciuca—I. C. Dobrițoiu, 73.

XCII

Cin a venit Cuza, mî-am uitat în ce an, a fărîmat pătulile, a dizrobit Țigani, a fărîmat neamurile: cine erea boier de neam nu da militari de fel, și uni area mazili—iei plătea. Fărîmă și mazili, făcu praf. Pă urmă a loat moșii dila boieri ș'a dat la lăcuiitori, care erea clăcaș, cite șapte pogoane și jumătate la al de erea cu doi boi; l'al de erea cu mîinile număi cinci pogoane. A loat moșile dila minăstiri și le-a dat la stat. P'ormă pusă foncere to Cuza. A stat șapte-opt ani Domn și a murit. A făcut bună că a oprit bani și sarea să nu să mări ducă la ciîne, la Turc; nu i-a mări dat Turcului neam nici araci, nici sare. Ast'a făcut-o frumos.

Măciuca—Ion Dragomir, 81.

XCIII

În vremea lu Domnu Știrbei mergea bine roadele vii. De cin a murit Domnu Știrbei, s'a mări legea ovreiască, nebotezată, c'am auzit un zvon de vorbă: în vremurile veichi nu erea negustori ovrei să cumpere vin, singele Domnului Hristos, că ni s'a spurcat vinu, simțim că ni să usucă viile din pricina asta: un Ovrei ar fi cumpărat vin mult și s'a auzit așa 'n lume, pîn oameni, ca să nu bea chirigii, s'a tăiat la un deșt, și-a făcut singe, a băgat deștiu pe vrănila buților, ca să fie spurcat vinu. Acuma Ovrei nu bea numă iei vinu, a spurcat lumea. Iei erea de ris odată, acu sînt domni.

Măciuca—I. C. Dobrițoiu, 73.

XCIV

La patruzăci și opt a venit Magheriu ș'a format opt roate de pânduri; fiecare avea citi-un căpitan, ca să gonească Greci din țară. Și atuncea a auzit Turci ș'a năvălit Turci mult. Magheriu a trecut granița 'n țara nemțească, că-l tăia; tată-mio s'a dus cu iel de l-a trecut. Si aici s'a spart tabăra de pânduri și s'a dus la București și s'a bătut cu armata noastră.

Si la cinzăci și patru a mări venit Turci. Zicea ma-

mile noaste: „hai, să fugim în pădure“, ș'am fugit cu țoale
cu tot, le-am îngropat într'un nemete; ca șopirlile ne vi-
ram pe su elea.

Măciuca—I. Măciuceanu, 50.

XCv.

În oraș în București,
L'ele casă mari domnești,
Mare masă mi-estă 'ntinsă,
Și de boieri mi-e cuprinsă,
Că să 'nsoară Iancu-Vodă
Și-l cunună Ștefan-Vodă.
Mireasa de un-o ia?
Din oraș din Dobrogea;
Iar socru cine-m erea?
Pătru Letinu-bogat,
Vai! ciinile și spurcat
Și de lege lăpădat
Șin cruce nebotezat
Și cu lutu dupe cap,
Parcă-m iestă solz de crap.
Pleca nunta la Sim-Pietru
Și-m ajungea la Simietru.
Iară nunta c'ajungea,
Și Letinu ce-m făcea?
Sus pă casă să suia
Strig'odată ruminește,
De trei ori dobrogenește:
„Care-m iestă ginerile,
Ginerile, mirile,
Ca să-m saie porțile
Să-i văz vitejiile?“
Iar ginerile c'auza,
Foarte rău că să 'ntrista
Și la nași-so mergea.
Dară nașu ce-m zicea?
„Taci, fine, nu te 'ntrista,
Te roagă la Dumnezeu
Să trăiască nași-to,
Și la Maica precista
Să trăiască nași-ta“.
Pă vinātu 'ncălica,

Puțințel infierbînta,
Pă sus porțile săria,
Zăvoarele le tăia,
Nunta 'n curte că intra.
Iar Pătru Letinu-bogat,
Vai! ciinile și spurcat
Și de lege lăpădat
Și 'n cruce nebotezat
Și cu lutu dupe cap,
Parcă-m iestă solz de crap,
Nici p'aia nu s'a lăsat:
Noo buț în rînd punea,
Sus pă casă să suia,
Strig' odată ruminește,
De trei ori dobrogenește:
„Care-m iestă ginerile,
Ginerile, mirile,
Să s'aleagă din nuntaș,
Din nuntaș, din călăraș,
Să-m saie buțile,
Să-i văz vitejiile?“
Iar ginerile c'auza,
Foarte rău că să 'ntrista.
La nași-so că mergea,
Iar nași-so că zicea:
„Taci, fine, nu te 'ntrista,
Te roagă la Dumnezeu
Să trăiască nași-to,
Și la Maica precista
Să-m trăiască nași-ta“.
Pă vinātu 'ncălica,
Puțințel infierbînta,
Pă sus buțile săria,
Cercurile le tăia
Și vinurile că curgea,
Nuntaș cai adăpa.
Iar Pătru Letinu-bogat,
Vai! ciinile și spurcat,
Nici p'aia nu s'a lăsat:
Noo postavuri că loa,
Toate 'n rînd că le punea
Și din gur'ășa striga:
„Care-m iestă ginerile,

Ginerile, mirile,
Să-m taie postavurile,
Să-i văz vitejiile?“
Iară iel că le săria,
Postavurile le tăia,
La nuntaș că le împărța,
Cum crea nuntașu
Așa-i da și postavu.
Pătru Letinu-bogat,
Vai! ciinile și spurcat,
Nici p'aia nu s'a lăsat:
Treî fete că-m aducea,
Tot un port și tot un stat
Și'nainte le punea:
„Care-î iese ginerile,
Ginerile, mirile?
Să-ș aleagă mireasa
Și să nu ia pe alta,
I să va scurta viața“.
Iară nașu ce-m făcea?
Treî mere de aur loa
Și pe tavă le punea,
Sabia lingă ele sta:
„Care iese fină-mea!
Să să 'ntinză ca să ia,
Iar să nu vie alta,
Că frumos capu-i l-oî lua“.
Mireasa să cunoștea,
Ochișori-i lăcrăma
Și la mere să 'ntindea.
Iară nașu ce-i făcea?
De suptiori că mi-o loa
Și'n trăsor'o arunca
Și 'n spre casă apuca.
Pătru Letinu-bogat,
Vai! ciinile și spurcat,
Nici p'aia nu s'a lăsat;
Sus pă casă să suia
Și din gură blestema;
Iar blestemu-i ajungea
Și pe cale să 'ntimpla,
Singe ginerilui curgea
Și viața i să scurgea.

Pă frati-so că-l chiema,
Mireasa de min'o loa
Și'n mina frătin-so o da.

Popești (Măciuca) — Ion Costantinescu, 75.

XCVI

În oraș în București
Hele casă mari domnești
În curtea lu Ștefan-Vodă
Mare masă mi-estă 'ntinsă
Și de boieri mi-e coprinsă.
Ștefan-Vodă ce zicea?
Bea, boieri, vă vesăliți,
Miine 'n prinz să vă gătiți
Să facem di-o hurcuială
Colea pi-a gură de vale
Dupe păsări galbioare,
Că sin bune la mincare
Și ușoare la purtare.
Iar pe Miu mi l-om prinde
Ca pi-un ciine l-om întinde,
Să-l scot în tirgu di-afară
Ca să fie de mirare.
Iară sora Miului
Păarnica Domnului,
Cu păhar la masă da
Și vorbile le-auza.
Dacă sara că 'nsăra
Fuga la Miu că da,
Săria ici, săria colea
Săria o vale ș'o vilcea,
Loa o frunză, șuiera,
Toate cețe c'o-auza.
Iară Miu ce-m zicea?
„Aia iese soru-mia“
Și 'nainte că-i ieșă.
— Ce s'a 'ntimplat, soru-mia?
Or Domnu te-a urgisit,
Or v'un rău ai auzit?
— Domnu nu m'a urgisit

Pintru tin rău am auzit,
Că Domnu mi s'a vorbit
Să facă di-o hurcuială
Pă tine une te-o prinde
Ca pă ciine te-or intinde.
Iară Miu ce-m zicea?
„Vez de tine soru-mia,
Nu purta tu grija mia
Că și io-s ficior de oț
Pă loc mi-l duc și-l întorc“.
Iară Miu ce-m făcea?
Dimineața că-m pleca,
C'un ciobănaș să 'ntilnia:
— Măi, ciobane, ciobănaș,
Dă-m tu miie zăce oi
Să-ț dau o sută de lei,
Oaia cite zăce lei.
Ciobănașu i-le da.
Iară Miu ce-m zicea?
„Măi, ciobane, ciobănaș,
Ia dă-m tu bită pirlită
Și la cap neisprăvită
Să-ț dau flintă ghintuită,
Ia dă-m tu cojoc zbilțos
Să-ț dau io conțeș frumos,
Dă-m căciulă de țap bălțat
Făcută hap pă cap
Croită pă mușuroi
Cu oichi stilpiț la oi“.
Iar ciobanu i le da:
O, Doamne, Miule,
Îț lungiș zilile țele
Și scurtaș p'ele mele.
Iar ciobanu s'ascundea,
Miu 'n cîmp că răminea,
Ștefan-Vodă că venea:
— Bună zoa, ciobănaș,
— Mulțumescu-ț, Ștefan-Vodă.
— Măi, ciobane, ciobănaș,
Cum ști tu numile mele?
— Io le știu, cum să nu știu,
Că am fost la leturghiie,
Sluja popa Măciuliie.

Ștefan-Vodă că credea
Și nimic nu cunoștea.
— Măi, ciobane, ciobănaș,
Ști tu fagu Miului?
— Da, îl știu, cum să nu-l știu?
Colea o palmă de loc,
Acum te duc și te 'ntorc.
Da lasă-ț cătanile,
Să-m păzască oile
Să nu-m piară v'o mioară,
Că pierz și tu o cătană.
„Ștefan-Vodă că lăsa,
După Miu că pleca,
In pădure că intra.
Iară Miu ce-m zicea?
Ștefan-Vodă, dumniata,
Măi sumete scările
Că lovești zmicelile
Și te-aude cetile
Și-ț scurtează zilile.
Aici nu-i ca 'n București
Ca să te mai fudulești
Numă 'n ilicel și 'n fes.
Aici e 'n higiș și cărpiniș
Nu măi ai loc de cîrmiș“.
Ștefan-Vodă cin vedea
Foarte rău că să 'ntrista,
Iar la fag că ajungia.
Miu după fag să da,
Lăpăda cojoc zbilțos
Și-m lăa conțeș frumos,
Loa căciula din cap
Și loa verde cominac.
Și la Vodă că ieșa
Num odată că-l lovîa,
Iară Domnu tremura.
Iară soru-sa sosa
Și din gur' așa grăia:
Iară, frate Miule,
Nu bate domniile,
Că pierz aîduciile.
Ștefan-Vodă că-m zicea:
„Olio, frate Miule,

Cit oi fi io in domniie
Să stai și tu 'n aīducile“.

Popești (Măciuca) — Acelaș.

XCVII

Rău, maică, m'ai blăstămat,
Să staū in flintă răzmat,
Să măninc to de furat
Și să beaū de apucat,
Să măninc carne de oaie,
Să beaū apă cu gunoaie,
Curind după hududoaie,
Să măninc carne de miel,
Să beaū vin din burdușiel.
Și mă doare, maică, doare,
Și mă dor picerile
To trecin vilcelile,
Și mă doare pestă șale
De trei păreichi de pistoale.
Și mă doare, maică, doare
Și mă doare pestă spete
Di-o flintă cu patru verge.
Și mă doare, maică, doare
Și mă doare după cap
Di-un pustii de cominac.
Verde știū frunza de fag,
Astă iarnă mī-am iernat
La un bīetișor unchiăș
Înt'un cātun afumat,
Toată iarna m'a picat;
Și m'am rugat de bogat
Să-m dea trei-patru părăle
Să-m iaū copiilor sare,
Că-m mor copii de foame.
În zădar că m'am rugat,
Că 'n samă nu m'aū băgat.
Veni-o vara că mīine,
Punī-oi io mina pe tine,
Să te trag la hududoī

Cu măciuca să te moi,
Să-ț fac capu ca bunbacu
Și să iaū bani cu sacu.

Popești (Măciuca) — Acelaș

XCVIII

La circiumă 'n făgădăū,
Une bea și bun și răū,
Bea nașa cu fină-so.
Iar nași-sa ce-m zicea?
— De cīn bem, fine, pă vin
Ș'amīndoi nu ne iūbim!
Iară finu ce-m zicea?
— Vorbești, nașă, cu păcat,
Pă mine m'ai cununat
Trii copii mī-ai creștinat.
Iară nașa ce-m zicea?
— Bea, fine, și haide 'n vale,
C'are nași-ta parale
Să plătească sārindare.

Popești (Măciuca) Acelaș.

XCIX

La circimă la Mozacu
Bea sāracu cu bogatu,
Iar bogatu ce-m zicea?
— Leliță circiumăriță,
Ia scoate tu vin di-un zlot
Să-l beaū cu sāracu tot.
Iar sāracu ce zicea?
— Leliță circiumăriță,
Ia scoate tu vin di-un leū
Să-l beaū cu bogatu meū.
Iar bogatu ce-m zicea?
Măi, sārăce, vreme ra,
Ce beī tu 'mpotriva mea?
Că n'ai cară mocănești

Și boi chiovenestî
Și n'ai casă șindilite
Și cinzaci de boi la curte
Și cinj miî de oi în munte
Și jignița cu bucate
Și cară ferecate.
Iar săracu ce-m zicea ?
— Măi, bogate, vreme bună,
Nu te prea lega de mine,
Că nu e bine de tine.
Cite casă șindilite
Pin orașă pustiite
Și cinzaci de boi la curte
Toate sint piei tencuite,
Cinj miî de oi în munte
Toate pe coaste belite,
Și jignița cu bucate
To de șoareci sint lăsate.
Măi, bogate, vreme bună,
Nu te prea lega de mine
Îo beaș az și plătesc mîine
C'am chimîț pi lingă mine
Mi-e plin de sfanțisori
Și n'țasat de gălbiori,
Că io sint Pătru Viteazu
Care bate cu tufanu
Și cară bani cu caru
Și ține pizma cu anu

Popești (Măciuca)—Acelaș.

C

Zalină, zalină,
Frumușă copilă,
Floare din grădină,
Ce stai la piriu
Cu rochița 'n briu?
Rogi pă Dumnezeu
Ca să te iaș io?
Că io nu te iaș.
Ba io mi t'oi loa

Cin mi s'oi vedea
Ursu cu nădragi,
Umblin după vaci —
Atunci, nici atunci.
Ba io mi t'oi loa,
Cin mi s'oi vedea
Lupu cu cimpoi
Umblin după oi. —
Atunci, nici atunci.
Ba io mi t'oi loa,
Cin mi s'oi vedea
Vulpia cu papuci
Umblin după curci —
Atunci, nici atunci.
Ba io mi t'oi loa
Cin mi s'oi vedea
Un iepure șchiop
Înt'un vir de plop
Treierind un znop.

Popești (Măciuca)—Acelaș.

CI

Luniță, luniță,
Fă-mi-ț luminiță
Sara pă uliță,
Că mi-am însărat
L'aces colț de gard
Cu-ăști doi călușai
Vineț porumbiei.
Nu i-am loat,
Nu i-am furat,
Ci i-am cumpărat
Din bilci din Gîrlat
Dila popa Vlad,
Mărturiî mi-am pus
Stîlpi grajdîului,
Îeslea calului.

Popești (Măciuca)—Acelaș.

CII

Mă duceam cu tata la păr și tăia tata di dijos, de doă palme în sus de trupină și măi tăia de sus încă de doă palme și săria cloțu și-l loa și-l cioplia și-l făcea panachidă. O făcea di-o palmă ș'un pumn de lungă și lată cit venea ea. Îi făcea o codiță s'o ții cu mina de coadă. Pe urmă o ricăia bine cu cuțitu ș' o ceruea cu ceară. Pe urmă scriia pe ea: az, buche, vede, glagori. Pe urmă să ncepea rugăciunile. Atunci nu erea șicoale: care vrea să-ș înveță copii i 'nvăța în casă, cine știia. Șicoalile s'a făcut alături de aleș și copii cin îi loa la șicoală părinți plingea cu lacrăm cit pumnu, că zicea că-i învață și-i trimite la Rusia.

Învățătura uiche cum erea: să făcea la părete simicercuri de fier și copii sădea cu brincile pă simicerc și să uita la tabla de irtie, scrisă la Rimnic, București. Unu intra 'n mijlocu simicercului și le-arăta tabla și le citea: a, b... Dacă o 'nvăța, mergea la altă tablă. Cin îi scotea dila tablă intra în bangă și banga erea cu năsip. Banga erea scobită cu două slăiuri și năsiu înăuntru. Până să 'nvăța bine, pe urmă îl da la placă cu condei de placă. Dacă învăța și la placă, ieșea la irtie. La irtie scriia cu pană de gîscă. Măi bine erea atunci, că acu nu-i măi învață rugăciuni.

Popești (Măciuca)—Al. Costantinescu, 85.

CIII

A fost unu odată sărac de tot, avea număi o miță ș'un bou ș'un bordei. Sădea 'n bordei, și'n bordei avea o groapă 'n mijlocu bordeiului. Mița-i prindea păsări, carnea o minca și penele le puneă și să culca pă iețe. Odată-i zice mița:

— Stăpîne, să vindem bou, vreaș să te procopsăsc, nu te măi poț hărăni.

— Du-te și-l vinde.

Mița s'a dat pestă cap, s'a făcut un voinic, s'a dus ș'a vindut bou și s'a făcut salbă ș'a plecat prin pădure cu salba la git. S'a dat pestă cap, s'a făcut miță. S'a 'ntilnit cu iepurile:

— Ei, surioară miță, cin ț'a făcut ție salba asta frumoasă?

— Stăpînu-mîo; să mergi tu cu mine, ț'ar face măi frumoasă ca a mea.

Iepurile s'a loat dipă ia. A mers măi 'năinte, s'a 'ntilnit cu vulpea. Iar așa a 'ntrebat-o, a zis: „să mergi tu cu mine, ț'ar face salbă și măi bună ca a mea“. S'a 'ntilnit cu lupu, și iar așa s'a loat după ia și lupu. S'a 'ntilnit cu ursu, iar așa s'a loat după ia. Ia a mers cu iețe până la un împărat. Cin le-a băgat în curte, s'a dat pestă cap, s'a făcut voinic. A șazut lîngă iețe. A ișit împăratu afar și le-a văzut ș'a 'ntrebat că cine a trimis asfel de plocon frumos. Ia a răspuns:

— Peșez Împărat.

— Cine iestă aceala Peșez Împărat?

— Un voinic frumos și nensurat.

— Zi-i să viie la mine, să-l văz, a zis împăratu.

— Nu poate veni, împărate, c'a avut trăsura cu patru telegari, a plecat pî-un cîmp mare să să plimbe; căi ținut l-a băgat înt'o baltă mare și s'a 'necat toț, a ișit numă cu trupu afar gol.

Împăratu a trimes, i-a cumpărat trăsura, căi, aîne, număi să să ducă acolo. Mița a loatu-le și s'a dus cu iețe la Peșez Împărat. Iar iel cin le-a văzut s'a spăriat. Mița a zis: „nu te spăria, ai cu mine c'o să te procopsăsc“.

S'a dus la 'mpăratu. Mița-l învăța toate cum să urmeze acolo. Iel neștind cum să poarte țealele, să uita pă iel. Împăratu a 'ntrebat pă miță că di ce să uita pă iel. Mița-i zisă că nu-i sin țealele ca țe de le-a pierdut. Împăratu i-a cumpărat altele. Mița s'a dus și i-a zis: „să nu te măi uiț pă tine, că te pricepe 'mpăratu“. Nu s'a măi uitat. Ș'a făcut nuntă cu fata 'mpăratului.

Împăratu-a zis că să să ducă să vează și 'mpăratu pālaturile unde stă iel. Iel a ișit la miț afar ș'a zis: „une-l ducem noi acu, că noi n'avem une-l duce?“ Miț a zis: „grija mea iestă, ce-i auzi să zici așa; ce-i auzi că-s ale lu Peșez Împărat să zici: „da, ale mețe, ale mețe“.

Mița pleacă 'năinte și iei vin pă urmă. Mița dă pest'o turmă de oi multe și 'ntreabă ciobani.

— Ale cui sin vitele ęstea?

— Ale ălor ęo zmei.

— Să nu măi ziceț că sint ale ălor ęo zmei, să ziceț că sint ale lu Peșez Împărat, pentru că vine Sfete Iliie cu trăznete, cu pleznete și vă pierde pe toț.

Vine 'mpăratu pă urmă și 'ntreabă:

— Ale cui sin vitele?

Îci spun: „ale lu Peneș Împărat“.

— Ale dumitale, Domnule?

— Ale mele, ale mele.

Merge mai 'năinte. Găsăște o cireadă dă boi, o stavă dă cai, o stavă dă bivoli, nește casă de marmure. Mița 'ntreabă:

— Ale cui sint?

— Ale ălor Țo zmei.

— Să nu măi spuneț; că vine Sfete Iliie cu trăznete, cu pleznete și vă pierde pe toț.

— Da noi ce să ne facem?

— Ascunde-vă-ț int'o șiră cu paie.

S'a dus zmei acolo, și ia a loat un tăciune și i-a ars. Vind împăratu, a deschis porțile și i-a băgat în curte, i-a primit în cas. Casăle avea masă de să puna singură, să ridica singură. Aū petrecut acolo și s'au întors îndărăt. Iar Peneș Împărat, cu 'mpărâteasa și cu mița aū rămas singuri.

„Ei, stăpine, te 'mbogății, te făcui din pene împărat, din bordei în casă de marmure, acuș te las și mă duc“, zisă mița. „Desară vine să-ț dai lozinca Stata-Cot, cu barba di-un cot, călare pi-o jumătat de iepure schiop. Dacă n'ăi ghici, te omoară.

Îel să rugă de mița ca să-l scape și de asta. Mița-l ascultă.

Sara veni la fereastră și strigă dila fereastră:

— Dă-ț lozinca.

— Ce vrei?

— Ce-i una?

— La lună, mult nebuni s'adună.

— Ce-i Țo?

— Omu cu doi oichi, cu Țo mîini, cu Țo picioare, bine vede, bine merge.

— Ce-i trei?

— Sabiia cu trei tăiușuri, bine merge, bine taie.

— Ce-i patru?

— Caru cu patru roate, patru boi, bine merge, bine umblă.

— Ce-i cinci?

— Căvalu cu cinci găuri, bine merge, bine cîntă.

— Ce-i șasă?

— Floieru cu șasă găuri, bine merge, bine cîntă.

— Ce-i șapte?

— Omu cu șapte fete 'n cas — claca 'ntreagă.

— Ce-i opt?

— Plugu cu opt boi, bine merge, bine ară.

— Ce-i Țo?

— Omu cu Țo ficiori 'n cas: nu bagî coada, c'o scoț cioantă.

— Ce-i zăce?

— Din zăce nu măi trece.

Pleznesc găvoli la părețe.

Popești (Măciuca) — Ion Costantinescu, 76.

CIV

Cin m'am pomenit de-am născut pe pămînt, a fost din zăce grameji de porumb una boierească și Țo ale omului; din fin a fost din cinci plaste patru Rumînu și boieru una; pintru vite: oaia zăce bani, capra zăce bani, vac' a fost patruzăci de bani; biru-a fost patru sfranț.

Zătreni. — C. Panduru, 81.

CV

Cin a venit Megheru 'n țară aici, a 'nceput să zică Rumîn la Rumîn și Țigan la Rumîn: „Domnule, a lipsit boieriile, s'a făcut Domni toț“.

Zătreni — Acelaș.

CVI

Dacă vine sărbătoarea, mă duc la vinat în pădure cu copoi, i bag în pădure copoi și io stau alături în pădure. Șad până-l aud făcînd iel gură, copoiu. Atunci încotro aleargă copoiu, alerg și io 'năntea copoiului cu pușca. Iasă vinatu 'năntea copoiului la colnic și dau în iel acolo, or pică or nu pică. Atunci strig copoiu și-i dau urma de une am dat io în iel și măi păzasc până-l aduce al doilea 'ndărăt.

Zătreni. — Acelaș.

CXVII

Eream măricel de cinsprece ani și 'nvățam carte. Eream monitoi, care știia carte de 'nvăța copii pe su

dascăl. Băngile pusă la rînd, banga erea scobită să nu cure năsipă jos; erea tablă mare de blană pusă în părete în proţap. Slovele erea făcute de Stat, şi copii în faţa tablăi să uita. Monitoŕu da cu joarda în băngă, le zicea copiilor: „mîinile 'n jos şi băgareţ de samă“. Şi mergea la tablă şi: „făceţ i.“ Copii neteza năsipă cu mina. Dacă nu făcea bun, îl moţăia de ureichi şi-l făcea monitoŕu. Dipă ce 'nvăţa la năsip, îl muta la tablă de piatră; dacă să deschidea, îl da la irtiie, unde scriia cu condei de pană de giscă. N'avea nici logofeţi condeie d'estia. Învăţa carte bisăricească. Numă iarna învăţa copii, vara erea dascălu la Rîmnic, să 'nveţă.

Zătreni — Acelaş.

CVIII

Domnu Cuza a dezrobit clăcaşii, că făcea cite doosprezăce zile de clacă la propetaf, da cite 40 de bani de vacă de ierbărit, 40 de porc, cite zăce bani de fiecare oaie şi de capră, din zăce una productu, finu din cincî una. Domnu Cuza, să-i fiie sufletu sfînt şi ţărîna uşoară, că ne-a dezrobit de aşa sarcină ce-am avut-o la propetaf şi vedem astăz că propetari astia a ingreonat dările. Acuma l-a destronat di pe tron, fincă ne-a făcut binele nostu, la să-raci, la ţărani.

Domnu I. Brătianu aduce la 66 pe Domnu Cărol. Dac' a destronat pe Domnu I. Cuza, s'a dus în Prusia ş'a adus pe Domnu Cărol, Regele. Cuz' a dezărtat ş'a murit.

Zătreni — Preda Panduru, 60.

CIX

Să zicea odată cîn avea cineva o pricină: să mergem la soboru bisărici să vedem ai drept aşa or nu. Atunci cine judeca? Aleşii comuni şi cu priotu bisărici. Dipă ieşirea dila bisărică trimeta aleşii vătăşei să aducă pe ala care erea vinovat. Judeca cum găsa de cuvîntă înaintea bisărici. La urmă-l loa la bătaie, îl punia la palancă, îl bătea la spete. Cîn jăluia boierii, îi chema la sobor. Pe vinovat îl băga 'n scaun la falangă, picioarele 'n sus, îl strîngea într'un butuc şi-l bătea.

Zătreni — Acelaş.

CX

Cîn venea ordinu la aleşi, ieşi să gindea că cine să dea, până găsa un băiat. Să unia ieşi pe cîn să dea şi mergea noaptea la părinţi lui acas. Striga la uşă pe stăpinu casii să deschidă uşa. Dacă intra 'n cas, odată punia mina pe băiatu ala, o fi fost culcat, cum o fi fost, şi-l loa şi-l lega şi-l ţinea ca să să 'ncaltă, dacă erea iarnă; mergea cu ieşi la comună. Pă urmă făcea un cătuş aşa, îl băga de amîndoo mîinile şi-il da pe paznici să-l ducă la taft în cătuşă şi legat. Pă urmă-l trimeta la judeţ şi-l alegea şi-l trimeta la roata lui şi-i da 350 de lei, cîn să libăra. Ta-so erea scutit de toate dările şi făcea şapte ani în miliţie. Dacă n'avea părinţ, scutia pe altu strin. Ala-i făcea casă, îi făcea rost ca copilului lui, l-insura. De-acolo ieşa cu haine, nu gol ca acu. La 150 de familii loa unu, erea numa streji, nu oştire. Erea rău că erea Turcu, erea pe sama Turcului ţara. Dacă intrai în bir, nu te loa, nu strica birnicu împăratului. Băieţi tăia pe consalii cu cuţitele şi pe paznici, le vărsa maţale.

Zătreni -- Preda Panduru, 60.

CXI

Lumea s'a 'mulţit şi pămîntu estă tot ala şi noi nu putem să ne măi hărănim. Noi nu mă avem unde să trăim, că ne-a strîns până nu măi putem. Abi sufletu-l avem. Lucrez io toată vara la propietaf şi dac'aş avea şi io un pogon sau doo de loc chiar la dînsu, nici pe ala nu mă lasă să-l muncesc. Să-i fiie munca întii a dum-nialui ş'apoi să facem şi noi p'a noastră. Iar munca noastră, am pierdut-o şi pintru asta sintem datorii la guvern, că nu ne putem înlesni cu propietari. Cum să măi sufle-ţim noi?

Zătreni — N. Chircu, 72.

CXII

— Foaie verde ş'o sulfină,
Fină, fină şi iar fină,
Ia-mă şi pi la grădină
Să te iubesc ca pi-o strină.

— Nașule, n'o fi păcat,
Treî copii mî-ai botezat,
Pe mine m'ai cununat?
— Finişoară, nu-i păcat,
C'are nași-to parale
Face cruci și sărindare,
Le pune la drumu mare.
Cine-o trece, să să 'nchine
Să-i fie fini de bine,
Nașului de sănătate
C'a iubit finile toate.

Zătreni — Ion Turcu, 28.

CXIII

Foaie verde de bănat,
Rău, Doamne, m'ai blestemat,
Copil frumos și sărac
Și slugă la al bogat.
De fac bine pestă bine
Iel zice că nu e bine.
Foaie verde di-un areu
Da la părintelu mîeu
De fac bine, de fa(c) rău
Zice to' copilu mîeu.

Zătreni — Niță Firea, 41.

CXIV

Foaie verde foi bănat,
Bea bogatu cu săracu
De să minună și dracu.
Foaie verde ș'o lalea
Da bogatu ce-m zicea?
— Măi, sărace, vreme ra,
Ce bei tu 'mpotriva mea?
Da săracu cu vadra
Și bogatu cu litra.
— Măi, sărace, vreme ra,
Ce stai tu 'mpotriva mea?
Că n'ai cară ferecate
Nici turme de oi la baltă.
Iar foaie verde ș'o lalea,

Da săracu ce-m zicea?
— Măi, bogate, vreme ra,
Dar'ar unu Dumnezău
Fieru di pe caru tău
Să mi-l fac bizdugan io,
Ca să-ț pîndesc drumu tău.

Zătreni — Acelaș.

CXV

Foaie verde trei migdale,
Otrăvit ie omu, doamne,
Cîn mănîncă fără foame
Și să culcă și n'adoarme.

Zătreni — Acelaș.

CXVI

— Frunză verde mărgărit,
Di ce mindruț'ai slăbit?
— Am trei pinze de 'nălbit
Și doo de năvădit
Ș'un ibomnic de iubit.
Frunză verde mărgărit,
Di ce neicuț'ai slăbit?
— Am trei coasă de bătut
Și doo de vărguit
Ș'o mindruță de iubit.

Zătreni — Șt. Mreană, 32.

CXVII

Frunză verde bob areu,
Dar'ar dragu Dumnezău
Să scot plugulețu mîeu.
Frunză verde ș'o lalea
Să ar bătătura ta,
Să-m potolesc inima,
Să mă iubesc cu mindra,
Să-m fac plăcerea mîa
Numă io singur cu ia.

Zătreni — Ioana T. Neferu, 35.

CXVIII

Frunză verde bob năut,
Une-aud cucu cîntînd,
Mierla 'n coastă şuerînd,
Mindruţa 'n frunză pleznînd,
Nici nu bea, nici nu mîncînc.
Pe mine mă batî-un gînd:
Să plec să te las plîngînd
Şi cu braţale 'ncărcate,
Ca să mă 'ncarc de păcate,
De păcate frumuşăle
Ca şi dragostile tăle.

Zătreni — Ioana T. Neferu, 35.

CXIX

Frunză verde ş'o lalea,
Dila deal de casa mea
Am o ibomnică ra,
Să to ceartă cu a mea.
Fii, tu, nevastă, măi bună,
Nu te certa c'o nebună,
Că nebuna ăestă-aşa,
Io im văd de casa mea
Şi iubesc pe cine-oî vrea.

Zătreni — Aceeaş.

CXX

Frunză verde boabele,
Ş'ale naibi soacrice:
Mustrează nurorile;
Intră'n casă, sparge vasă,
Că n'a loat nurori frumoasă.
Ş'altă verde samulastră
Decit să-ţ moară nevasta
Măi bine să-ţ arză casa.
Foaie verde bob orez,
La pădure-s l'emne verz,
Iar nevastă nu măi vez.
Ş'altă verde flori mărunte
La pădure-s l'emne multe,
Casa să face măi iute.

Zătreni — I. Turcu, 28

CXXI

— Frunză verde coleiie,
Spune-m miie, fă, Mărie,
Cine-ţ ţine calea ţie?
— Doi băieţ dila simbrîie,
Amîndoi cu pălărie,
Pălăriile de paie,
Planticile de duduie,
Legătura dila git
Vărgată cu borangic
Ş'aleasă cu triplîc,
Cu ciorapi de pelin,
Legături de flori de fin,
Ghetele de rozmalin.

Zătreni — Şt. Sitarîu, 40.

CXXII

Foaie verde de năut
Fi al naibilor Rîmnic.
Foaie verde ş'o lalea,
Vinde, maică, ce-i avea
Şi scapă-mă de-aicia.
Vinde, maică, oi şi porci
Şi giştile cu boboci,
Scapă-mă, că nu măi pocî.
Vinde, maică, vilnicu,
Să nu măi văz Rîmnicu,
Şi zăvelca ce-i avea,
Să mă văz la casa mea,
Să mă iubesc cu mindra.
Cu mindruţa mea cea dragă,
Trece drumu prin dumbravă
Din doi unu să-ş aleagă,
Să-ş aleagă dint'o miie,
Numă să-m samene miie,
La vorbă şi la mersură
Şi la zîmbială din gură
Şi puţin la uitătură
Şi la frumoasă făptură,
Să ne sărutăm în gură,

În gură și pe obraz
Să facem la toț năcaz,
Și ieii cu năcazu lor,
De dragoste avem dor.

Zătreni — Ioana T. Neferu, 35.

CXXIII

Foaie verde de susai,
Sus la munte, jos la plai,
Toată noaptea mă luptai
Cu nește lupi de cai.
Io le-arunc grunjuri de sare,
Armăsari să mă omoare,
Doi mă țin și cinci mă leagă
Pintr'un pui cu coama neagră.
Cintară cocoși-odată
Io eream cu ieii la baltă;
Cintară de doo ori
Număram la gălbiori,
Că sint la purtat ușori.
Foaie verde d'artăraș
Și cîn fu la adălmaș
Nu puteam de păgubaș.
Loaț de beaț din adălmaș,
Mi-aț ținut bine la grajdî.

Zătreni — M. V. Cîroabea, 37.

CXXIV

Codrule, frunză galbină,
Io mă culc, tu leagănă-mă.
Și mă leagănă frumos
Să nu pic din leagăn jos,
Că io n'am fost învățat
Ca s'adorm nelegănat
Și făr de mină su cap.

Amărăști — Dumitru Preda Sirbu, 41.

CXXV

Verde frunza bobului,
Sus pă malu Oltului

Țipă puu corbului
— Ce ț'a pușor de țipi?
Aū ț'a foame, aū ț'a sete,
Aū ț'a dor de codru verde?
— Nu mi-e foame, nu mi-e sete,
Nu mi-e dor de codru verde
Și mi-e dor de maica mea,
C'a plecat și m'a lăsat
Cu cuibulețu strîcat.
Ș'a plecat la căpățîni,
Căpățîni cu chica năgră,
Cuibulețu să mi-l dreagă.

Amărăști — Andrei N. Popa, 47.

CXXVI

— Cucule, porumbule,
Vara vii, vara te duci,
Mă mir iarna ce mănînci,
Că dă muncă nu te-apuci.
— Mănînc mugurel de fag
Și beaū apă dint'un lac;
Mănînc mugurel de tină
Și beaū apă din fîntînă;
Mănînc mugurel de plop
Și beaū apă dint'un loc.

Amărăști — D. P. Sirbu, 41.

CXXVII

Verde frunză de năut,
Ș'unde auz c'o să mă duc,
To ca frunza mă usuc,
Ca frunza gorunului
Pă marginea drumului,
Cîn o bate vîntu mare
Și mi-o ia pă drum la vale.

Amărăști — Andrei N. Popa, 4.

CXXVIII

— Oltule, ciîne turbat,
Ce vii așa turburat

Și cu plăvi amestecat?
Da ce felî de plăvi mî-aducî?
Număi șele și ibinci
Și căpestre de cai murgî.

Amărăști — D. P. Sirbu, 41.

CXXIX

Dar'ar Dumnezeu să-m dea
Și cu Maica Precista,
Să ningă și să să ia,
Să 'nfrunzască pădurea
Să-m cînte cucu pin ea,
Cucu și cu pupăza,
Să-l asculte și Ioana.
Frumușică ca Ioana
Nu e nici-o floricea.
Număi singură nalba.
Ba nici nalba, ba, ba, ba.
Ioană, din pricina ta
Pă pămînt nu pocî umbla
De dor dila dumneta:
Nu știu mi-ai făcut ceva.

Amărăști — Acelaș.

CXXX

Murguleț, coamă rotată
Și cu coada râtezată,
Fă picerile grămadă
Și mări saî din piatră 'n piatră,
Să mări mă treci Oltu-odată,
La Marița sprincenată,
C'a pus cîrciumă la poartă
Mi-a sărăcit lumea toată.
Vine plug cu șasă boi
Dimineța 'njugă doi.
Foaie verde salbă moale,
Vine voinicel călare,
Pleacă cu șaua 'n spinare.
Bine, neică, nu-i păcat
Dă mă lăsași dăzbrăcat?

Prundeni—Gheorghe Ion D. Anghelina, 60.

CXXXI

— Îndeamnă, murgule, la pas,
Să mă duci dăsar acas
La copii și la nevastă.
De copii am și n'am dor,
Dă mindra leșin și mor.
Stăi, murgule, nu ofta.
— Stăpîne, cum să nu oftez?
Pă mine dă gard mă legi
Și-m dai fin nuelile
Și grăunță stelile
Și tu-m bei cu mindrele.
Cum ț'a drag cu ia pă mină
Și mie cu traista plină
Îm to zici: îndeamnă, îndeamnă.
De multe-orî am îndemnat
Și to la gard m'ai legat.

Prundeni — Gheorghe Ion D. Anghelina, 60.

G L O S A R

A, acea: tot a vorbă vine.

aboală, boala rea.

abubă, buba rea.

*aburi, a bate încet vîntul: abu-
rește oștră vîntu.*

acupat, ocupat.

*adărag, hădărag, hadărău,
jujeu, jug (la porci).*

adipotați, aleșii satului.

afunță, afină.

agost, august.

*ăgret, rodul cîmpului: nu ni-i
bun ăgretu.*

agru, cîmp.

*ajunge (a să-) cu cineva, a
se înțelege, a se învoi cu
cineva pe ascuns: giaba 'n-
cerci, că s'a ajuns cu iel.*

alaltări, alaltăieri.

aleam, alean, necaz.

alegiuri, XXV, alegeri.

alina, a bate încet vîntul.

alteorea, altădată.

• *amegiui, a amăgi.*

• *amelința, amelita, amerința,
a amenința.*

• *amirui, „a strînge omu munca
di pe cîmp“.*

• *amiruială, ceea-ce strîngi.*

animală, alimane, animal(e).

*anine (la cîmp), arine (la
munte), anin.*

Aostreni, Austriaci.

• *arar, rar.*

ardica, ridica.

• *arete, herbec: un berbec de
arete, «berbec de prăsală».*

• *aricel, oricel, ceva.*

*aricîos, (pămînt) cu dealuri și
vâi.*

*arm, armure, partea piciorului
în sus de genunchi.*

• *arsătură, căldură foarte mare.*

• *astruca, a înveli.*

• *ău, sau.*

*aurma, a merge pe urma vi-
natului: aurmă vînatu.*

*avila, a trage să moară: bietu
om avilează; mi să pare c'o
să avileză.*

*ăzna, XI, ladă cu bani, avuție:
le-a loat ăznalile. 22*

*Băbar, „om care nu să 'nsoară
neam“.*

*bădană, puțină mare pentru
prune.*

bădău, puțină mare la stîină.

*băietoi, băieton, băieton, băiat
ca de 15 ani.*

băjenie, fugă.
bălă, oaie albă peste tot.
bălăurel, XXXII, bălaur mic:
sprîncenile tale doi bălăurei.
bălăvan, strugure mare, rar
 în boabe.
banchet, pachet.
băneturi, XXIV, bani mulți: *tei*
 (călugări) făcuse băneturi.
barșon, panglică pentru pălărie.
bătal, berbec de doi ani.
bedălu, *bede*, săracu de el:
bede om.
belegată, beregată.
berșug, *bișug*, *birșag*, *bișag*,
 belșug.
besmea, basma.
bichet, pichet.
biciului, a se vedea, a se zări.
bihol, *biol*, *bivol*, *bivă*, pl. *bivel*,
 bivol.
bihorniță, vînt cu ploaie, ploaie
 cu zăpadă.
bilbără, *bilbătă*, flacări mare.
biltan, v. *gildan*.
bîrici, revenic.
birjeri, a umbla cu birja.
birșană, oaie cu lina lungă.
boarnă, „muscă mărunță, pes-
 triță, croită din capu șar-
 pelui”.
bo(h)angiu, boiengiu.
bojogi, plămîni.
bolci (a să -), a se muia.
bolnăvi, a se îmbolnăvi.
boloane, cuie mari.
bolomoc, boloboc.
bolz, *boz*, boj.
borbolene, boabe mici.
bordun, strugure negru.
borhăni, a scoate mațele cuiva.
bornăi (a să -), a sbiera va-
 cile.

boroghină, 1: struguri nestorși
 bine; 2: bubă greu de vin-
 decat. (În Mehedinți se aude
borovină: bubă).
boștină, ceea-ce rămîne din fa-
 gure, după stoarcerea mierei
 și a cerei.
botă, butoiș.
botoașă, pl. vite mărunte pentru
 tăiere.
bouros, om tăcut.
brabete, vrabie.
brăbue, vrabie.
brabură, bravură.
brădoale, vas mic de lemn
 pentru băutură.
branțe, un fel de strugure.
braton, breton (pe frunte).
brobință, *brubintă*, bubă mică.
broboană, bubă mare.
brostac, *brostăcel*, brotac, bro-
 tăcel.
bruș, mușuroi de soboli.
bucălaie, oaie neagră pe față.
buhă, *buhoale*, bufniță.
bujnigo, fum gros și mult.
bulcan, bolovan.
bulz, colăcel.
bungineală, ceață.
burăvă, „capră nici roșie nici
 galbănă”.
burbulene, prune mari, căr-
 noase.
burcă, surtuc negru.
burdoi, vin negru.
burduș, burdof.
buruială, ploaie mărunță.
buștenoasă, XI, vale cu bușteni
 mulți.
buturoagă, buturugă.
buzurle, oaie cu buza neagră.
Căiască (muscă-), muscă de
 cai.

calic, 1: «om dă nu spune
 drept»; 2: «făptuitor dă răle».
calofiră, sticlă.
căpău, *căpoi*, copoi.
căpeș, măsură pentru făină la
 moară.
căpistere, copaie, postavă.
cărăbașă, «oaie neagră pă bot și
 'ncolo albă, afar de picioare».
caraulă, oameni mulți de pază.
cărăve, trunchi de copac.
căsoale, casă la vie.
cătămui, v. *cărăve*.
catir, amestecat.
căuni, a schelălăi copoiul după
 iepure.
ceair, loc de pășunat.
cebuc, ciubuc.
celar, unde se păstrează brînză
 la stînă.
celăratu, acceleratul.
cepi, crăcile brazilor și moli-
 fților.
ceraș, cer (copac).
cerap, ciorap.
ceroi, v. *ceraș*.
cețiră, «vas mare dă doage în
 care cură vinu dela botu
 linului».
cfartir, *fartir*, XXVII, gazdă.
chebaș, haină scurtă.
chegni, *chemni*, *chevni*, v. *căuni*.
chesă, pungă.
chilăviță, casma.
chimăi, a da din cap (calul).
chindire, *tinghiie* (rar), «cîn ie
 soarele dî-un copaci dă deal».
chiot, XV, chiot.
chiovenesc: boi *chiovenesți*, boi
 frumoși, mari.
chituc, v. *cărăve*.
Cîneni: să aș rău uni pă alfi,
 d'aia să zice așa.

ciligale, gălăgie.
cilivizat, civilizat.
cînflore, v. *pișcanflore*.
ciopór, grămadă de oi.
ciorovi (a să -), a se certa.
ciotoi, picior: *ciotoi dă găină*.
cîrcimar, cîrciumar.
cîrlan, 1: minz de un an im-
 plinit; 2: dela trei ani în
 sus, cînd îl încălecă; 3: pină
 la șase ani.
cîrlogancă, soi de struguri.
cîrmaș, berbec mare.
cîrmiș: nu măi ai loc de cîrmiș,
 nu mai ai încotro, nici o scă-
 pare.
cîrpoale, cîrpă ce poartă fe-
 meile pe cap.
cîuca: ie 'n cîuca lui, ie cîuca
 lui, e la largul lui, în culmea
 veseliei.
cîuică, boală la găini: *le cură
 nișică apă pă cioc și mor*.
cîlumea, ciulama.
cîurdă, *cîurdină*, cîreadă.
clădiș, clăie de fin. 28
clioambă, gloabă: *clioambă dă
 cal*.
cloce, cloșcă.
clondir, sticlă.
cloș, bucată de lemn.
cloșă, cloșcă cu pui.
cloșan, *cloșar*, șoarece mare.
coadeșe, pere ce se coc de
 Sîntu-Ilie.
cocă, turtă.
cocăi, a cucăi.
cocîstîrc, cocostirc.
codălate, «(pere) lunguâte».
codalbă, oaie cu coada albă.
codobături, pl. codobaturi.
codru (dă pămînt), bucată de
 pămînt.

conac, VII, loc de popas, de dormit.
 condeu, condei.
 copil 1: balamale, 2: lăstar de dovleac; 3: puii porumbului de jos din rădăcină.
 copilamuri, copii mulți.
 copilos, ca un copil, mic.
 copităriș, „bureț pă munte”.
 corcioi, amestecat, corcit.
 coropejniță, coropișniță.
 cosorobi, grinzi dela acoperiș.
 costos, drum numai coaste.
 cotei, XII, colț.
 covei, incovoiat, întors, cotit.
 crătintă, cătrintă.
 creștéz, instrument pentru sfărîmarea brinzei la stîină.
 creștina, a boteza.
 crintă, vas de lemn pentru stoarcerea cașului.
 cristov, hrisov.
 crivină, loc umed, mlăștinos.
 crociub, groapă în pămînt.
 crug: crugu anului, cursul anului.
 crumpă, pl. crumpene, cartof.
 cucă, loc înalt, virf de deal.
 cuclă, jurebiță, motcă: cuclă de bumbac, de coceni.
 cucumea, cucuvea.
 cujmete, cușmete, codrude mălai.
 cujniță, locul unde suflă Țiganul cu foile.
 cupi, a prinde undeva, într'un colț.
 curcit, «care-i mistrițat».
 curmănit: s'a curmănit sfoara 'n mîină, a străbătut, a lăsat dungă, urmă adîncă.
 curnuță, cornuță.
 Daravei, v. cărăvei.

darcumite, dar mite: mergi noaptea, darcumite zîoa.
 dăjdiuri, dajdii.
 dălungat, îndelungat: vreme dălungată.
 dănac, flăcău.
 dăpău, depou.
 dărab, dărap, bucată.
 decit, ca: decit ala al dracului încă n'a fost altu.
 dejghioca, dăjghioca, io dejghiăuc, dejghioc, dăjghioc, a desface nuci.
 deluș, deal mic.
 denderetele, deandăratele.
 descluși, a desluși.
 descroznița (a să-), a se deschia la haine.
 desmînița (a să-), XVI, a-i trece minia.
 destosăbit, deosebit.
 dezăltat, eșit din minți.
 dezbrăcăciune, desbrăcare.
 dezmințit, sărit din minți.
 dipotaș, v. adipotaș.
 dîrnăi (a să-), a se sguđui: pietrile să dîrnăie.
 doagă, doagă.
 dor, durere: dor la inimă, doru din bubă.
 dosădit, bătut de Dumnezeu, prăpădit.
 dovleag, dovleac.
 drăpină, dropie.
 dudui, a goni, a îndepărta.
 dumesnicit, dumesnic, domestic.
 dutcă, se zicea înainte vreme la moneta de trei parale.
 Făcutu dă zîo, faptul zilei.
 făptot, factor poștal.
 fără, numai: nu vez nimic, fără munt.

fartit, v. cfartit.
 fășos, arătos: om fășos.
 fedeleș, joc la circiumă sau la cineva acasă simbată seara.
 fele, 1/2 de litru: o fele de răchiu.
 fermenea, scurteică.
 feti, a sta multă vreme față.
 fierotenii, lucruri vechi de fier.
 figură, figură.
 firisă, fereștrău (pentru lemnele aduse din munte).
 firosănițe, filoxeră.
 firși, a sfirși.
 fiș, soi de pește mărunt.
 fitui, a isprăvi ceva.
 flacără, flacără.
 fliar, cinstit, glumeț: om fliar.
 floier, fluier.
 floriu, fluriu, (bou) cu pete albe.
 fragă: strugure fragă, strugure alb cu bobul mare și lung.
 frasan, pl. frașni, frasin.
 frontere, XXIII, frontieră.
 furniculaș, funicular.
 fuscei, fuștei.
 fusdelepă, fusdeletă, socală mare.
 furtat, firtat.
 Gagă, soră.
 găina, cloșca (pe cer).
 gălbinare, XXVI, gălbănușul oului.
 gance, goangă.
 ganță, orice muscă albină.
 gărenii, oameni care locuiesc pe văi.
 găvăt, 1: oameni mulți, larmă; 2: păduchi mulți.
 ghelăi, a lătra (copoiul).
 ghelăleș, om care ride mult.

ghelău, gialău, broască mare pentru timplar.
 ghenunche, genunche.
 gheușă, ghioșă, io gheușez, a desface nuca.
 gheușă, capră neagră cu pată albă în bot.
 ghiciuros, (lemn) cu noduri.
 ghinăraș, general.
 ghioră, a desface nuca.
 ghioroi, «pasări mari, roși, cu penele pistruiță».
 giaba, de geaba.
 gildan, gildău, giltan, lac, eleșteu.
 gilercă, jiletcă.
 gimbașel, mititel.
 gimbiță, goange mici care mușcă vacile.
 gingal, gingav.
 girleș, gicleș, girteji, gitleș, gitlej.
 girneată, girniță, copac.
 girtăna (a să-), a putrezi.
 giuminări, crengi care cresc înfrățite mai multe la un loc.
 glajă, sticlă.
 glodi, a înțepa.
 gogolane, (prune) rotunde.
 gripsor, rublă.
 grivă, «(oaie) albă pi la gît, încoló niagră».
 groasă, cinepă: cămașă dă groasă.
 groșită, XXVI, 16 parale.
 grui, muchea dealului.
 grumaz, gitlej.
 grumbe, pl. grumpeni, v. crumpă.
 gugutenii, «oamenii di pe văi».
 guguli, a mîngia.
 gura (a să-): să guriază dă zîo, se ivesc zorile.

• *guri (a să-): să gurește ofră vîntu, bate lin vîntul.*

guturaf, guturai.

g'acon, diacon.

gal, deal.

g'avol, diavol.

↳ *Hăbuceală, 1: căldură peste măsură; 2: doborîrea lăstarilor fără struguri.*

hădărag, v. adărag.

hattic, lupi mulți.

hălău, plasă de prins pește.

haot dă ploî, ploî mari.

hărăni (a să-), a se hrăni.

harbel de gură, om care vorbește palavre.

harete, hărete, hirete, hirete, hirău, erete.

herbeliște, ceva fărîmat.

hîmbar, hambar.

hîră, păduchi mult.

hîrghilă, hîrghilie, herghelie.

hîrșău, lopată.

hîrzob, «oîchete la opinci».

✓ *hiștiag, pădure mică și deasă.*

hiță, 50-200 de porci.

✓ *hoagă, groapă cu apă.*

hohamnic, v. ohamnic.

• *homete, nămete (de zăpadă).*

hopariță, flacăra mare.

horj, horșe, pl. horști, ripă, pietriș.

hudubleje, „huli d'ăia mari dă tot, ca curcani”.

hududoate, ripi.

hupit, prăpădit de foame.

hurcălă, vinătoare. 68

hurduzăn, funie groasă.

hurmeti (a să-), a se rostogoli.

huroate, făină mare.

hurui, XI, XVI, XVII: și să

hurui la pistoale, se descărcă pistoale, făcîndu-se sgomot mare.

hutiie, butoiăș pentru țuică.

huzmêt, piele de miel cu lina mare.

Iclean, 1: om care se ține de certuri; 2: leneș, care se codelște la muncă.

ierupen, ienupăr.

• *iesca (a să-) XI, a se ivi: s'a iescat șapte tîlhari.*

ilic, șubă.

• *im, murdărie.*

imărluc, imurluc, emurluc, surtuc.

imbătera a (să-), a se încheia la haină

imbina (a să-): să 'mbină zioa cu noaptea, se îngînă ziua cu noaptea.

impistricit, impestrițat.

impleteri, a împleti.

împliniri, soroace.

împologată, «coastă nu tîman repede».

închiotora; io închiotorez, a încheia haina, cămașa.

• *încrunța, «a tăia cruce cu cuțitu în geana oîchiului la oi».*

îndeplinor, antreprenor.

înfierată, ferată (calea).

înfurci (a să-), a se despărți: să 'nfurcesc două drumuri.

înfurmată, formată.

îngeminărate, îngiuminărate, «care cresc mîi multe la un loc (crengi)».

înghiebeji, a prinde pe cineva într'un colț.

înigea, tutun tăiat mărunt din țara turcească.

inimei, iminei.

învăcsi, a vâpsi.

• *învălui (a să-), mi să 'nvăluie în gură: sint pe punctul de a-mi aduce aminte.*

învîna, a vîna.

ioite, uite.

• *isprăvanîie, isprăvire.*

istrucție, instrucție.

• *îuvi (a să-), LXII, a se ivi: alteori să măi îuvia și cîti-un scîndal.*

• *izdat, durere de stomac.*

• *iznovi (a să-), a se răspîndi vorba despre ceva.*

izultat de minte, exaltat.

23 *izvorosă, XI, bogată în izvoare.*

Janță, storsură din caș.

japiță, «capu proțapului unde puî jugu».

jegmăni, a fura.

jghieburdos, stîncos.

• *jidov, om puternic.*

• *jigajnie, plasă pentru pește.*

jigeu, jujeu.

✓ *jogărtie, «unde să lucră scînduri».*

• *jug, jujeu.*

juntiță, jintiță.

Lacră, ladă.

laibăr, haină scurtă.

lamură: vorbește lamură, vorbește, curat, adevărat.

lăteș, fel de pește.

lăuzi, a înnebuni pe cineva cu gălăgia: mi-a lăuzit în cap.

leabă, labă.

letecă, sucală.

leție, lecție.

ligav, delicat la mîncare.

✓ *limbari, „cătăi supt limbă”.*

• *limbătăf, „neamuri străine, litfe: Sași, Turci”.*

lipan, bou mare și frumos.

listră, listă.

litii: m'a loat cu litii, m'a luat cu minciuni.

litios, 1: «care te ie pe departe»; 2: om de scandal.

livadiie, livadă. ?

✓ *liban, XVIII, țarm: trageți podu la liban.*

• *lotrean, hoț: cîn eram voinic lotrean.*

lozi, a vorbi într' aiurea.

• *lucit, răspicat, limpede: vorbă lucită.*

lujnic, om amețit, care nu-și vine în fire.

• *luminială, înseninare.*

lunculiță, luncă mică.

• *lunguiat, lungueț.*

lunguriță, „strugure ca țîța”.

• *Macava, IX mucava: tabla area de macava.*

• *măgdoană, XLIX, mătăhală.*

• *măglăie, movilă.*

măldăgit, bolnav.

malotea, XII, manta: că-ț cum-păr dî-o malotea. 29

mălug, „căpătina 'n care stă cîrligu de 'ntors la ciutură”.

• *marmure, marmoră.*

mășălie, mușuroi de soboli.

mătăuz, IX, mănunchi: făceam noi mătăuz dă cilț. 21

meia (a să-), a rămînea mic ca meiul: să meiază struguri.

mejdînă, mejdină, „otar întră locuri”.

mejdro, a jupui copacii.

meloî, melc.

mertic, v. căpeș.

meştecani, meşteacan, pl. meştecan.
micşorel, micuţ.
mierlesc, strugure mic şi roşu.
milcui (a să-), XII, a se ruga.
milionist, milionar.
mîljoc, mijloc.
mîndriie, mîndreţe: *ce mîndriie de copaci frumoşi*.
mîntean, surtuc.
mînzăraf, cioban care mulge oile.
mîrghiţă, mîrviţă, „cîin pămîntu ţine apă”.
mîşăi, a mirosi urma: *mîşăie copoiu*.
mistriţat, amestecat, corcit.
mistriţoi, „cîin ie păru măi multe nîamuri: or vioriū, roşu, nîegru, or alfelî”.
moace, peşte mărunt.
mocăi, a da din cap (calul).
molă, 1: lada'n care curge făina din piscoaie; 2: postavă mare în care curge vinul din lin.
molide, molim, molin, moliv, molift.
momet de zăpadă, nămete.
moşteni, moştenitori.
mreajă, încheietura mîneicii că-măşii făcută cu acul.
murdal, murdalic, murdar, murdărie mare.
murgit: pă-, pe 'nserate.
musciuroi, muşuroi.
mustăreaţă, zamă de meşteacăn în luna mart.
muşamea, muşama.

Năloagă, XXIII, îmbulzeală mare, mulţime: *iei venisă năloagă birui*.
nămăt, nămet, nămete, grămadă: *nămete de lemne întră moşii*.

namilă, namină, natimă, natină, ceva mare peste fire.
năstipariţă, jghiabul cu nisip pe care învăţau copiii să scrie înţia oară.
naşte, XXII: *noi odat am născut*, noi odată ne-am născut; IX: *cîn m'am pomenit de-am născut pe pămînt*, cînd m'am pomenit de m'am născut pe pămînt; VIII: *io cîn am născut, la 33*, eu cînd m'am născut.
neam, de fel: *nu l-am văzut neam*.
necontenat, XXVII, neîntrerupt: *am mers trei zile şi trei nopţi necontenate*.
negoaţă, negoţuri.
negrari, oi negre.
negru, murdar.
negureaţă, nori negri, mulţi.
neleapcă, „vaca cîn să goneşte dă doi ani”.
nemenite, rudă mai de aproape.
nemiaz, nămiaz, amiaz.
neminţos, smintit.
nesdrăvănă, XIII, năsdăvănă: *care căţăluşă era nesdrăvănă*.
ni, XLII, nu: *ni ti teme, finişoară*.
nodu gîtului, mărul lui Adam, gîrgălod.
noime: ăine obliceu veichi, nu te loa după noime.
noor, nor.
nopîrcă, năpîrcă.

Oarzăn, 1: (fruct) care se coace de vreme: *pere oarzăne*; 2: om care face ce nu trebuie, necinstit, cu purtări rele; 3, *oarzănă*: femeie destrăbălată.

obiceţ, obliceţ, oblicei, obicei.
obirşie, locul de unde izvorăşte un rîu.
oblici, a obişnui.
obrazlui, gras la faţă.
obrejite, cîmp lingă pădure.
obrici (a să-), a se obişnui.
ocăli: a ocălit fagu, a tăiat fagul de jur împrejur.
odorî, a sfîrşi: *am odorit de arat*.
ognă, omnă, VI, ocnă.
ohamnic, hoţ.
oichenată, „oaie cu ochi nîegri”.
omeşi zăpada, a face nămeţi.
optovere, octomvre.
orbană, urbană: *comună orbană*.
oricel, ceva: *am să-ţ dau un oricel*.
orlişte, „cîn să ia griu dă pă loc până'n primăvară.”
ostrie, furcă pentru prins peşte.
oştioară, puţin de tot.

Pădurenî, oameni de munte.
pălan, gard de scînduri mari, late: *am făcut un pălan bun*.
pălişă, vorbă prostească.
pămînteni (a să-), X, a se aşeza, a se statornici într'un loc: *mulţ s'a pămîntenit aici*.
pargamute, pergamute (pere).
părîmaci, par de gard.
parof, paroh.
paşuş, paşaport.
păsămînt, păs: *n'am vr'un păsămînt de iel*.
păstrăgala, rostogolindu - se, mergînd de-a-dura: *s'a dus de-a-păstrăgala*.

pătîiac, păţul pentru fin.
pătulate, (mere) mari, albe şi acrişoare.
pecite, carne slabă.
pepenei, (pruni) cari fac prune cănoase.
pepenoasă, (prune) cănoase.
persec, piersec.
picuriu, strugure alb cu pete.
pielm, făină de porumb.
pil, XXV, bici: *te bătea cu piluri de curea şi ărea şi plumb pă iele*.
pintenoc, pintenog, animal negru cu pată albă la picior.
pintu, pentru.
piotă, pioată, VI, infanterie: *apăi a vent pioata pîn pădure noaptea*.
pirjol: ia pirjol, ia foc.
piro, *piroi*, cui mare.
pişcanflore, grangur.
piscoaie, jghiab prin care curge făina la moară.
piscupite, episcopie.
piticeşti, (mere) mici, roşcate.
pitiş, pe ascuns.
plăminj, plămini.
plantică, CXXI, panglică: *Pălăritile de paie, Planticile de duduie*.
plaşcă, XIV, plasă: *plec sara până cînd întunecă cu plaşca după păstrăvi*.
plăşcarî, care dau cu plaşca după peşte.
plîută, plută.
plointe, ploi foarte mari.
pódină, pódilă, „cîn nu-î tăivănită odaia”.
pogodi (a să-), a se înţelege,

a duce casă bună: *ne pogodiam în cas.*
pohondri, *ipohondrie*: *are pohondri'n cap.*
poia, a face pui.
polimar, birna pe care stau ciobanii când mulg oile.
polită, lemnul de jos de la jug.
ponof, *ponov*, 1: „ca'n chip de ceață la oichi”; 2: *bucatele de pe cîmp.*
ponovi, 1: a lucra la cîmp, a ara; 2: a cobori.
porneală: *oile-s în porneală*, sint duse la pășunat.
postomol, grămadă de lucruri; *de-a-postomolu*, rostogolindu-se.
povirni (a să-), a se cobori.
povoî, puhoi.
poznăi, a scorni o vorbă.
prăgar, grinda de deasupra ușii.
prăștilă, șindrila.
prăvala: *de-a-prăvala*, rostogolindu-se.
préer, april.
prelungată, prelungită.
prepeleag, stîlpul din mijlocul ariei.
prepesteni, prăpăstii.
pricăjit, „să zice de om cîn să are cu cineva.”
prigăvitoare, *privicătoare*, privighetoare.
pripăji, *privegi*, XLI, a pribegi: *Ș'aidet, neică, să fugim, Să fugim, să privegim.*
pripór, coastă repede.
privittă, nua.
profés, pl. *profese*, prosop.

prostovan, cam într'o parte, nerod.
prosumativ, LXIV, aproximativ: *și-i judeca așa prosumativ din gură, nu să scria ca acu.*
prundurei, „păsări supțirele, cu coada lungă”.
puëndri, pomi tineri.

Răcilă, bubă.
răcuta, a recruta.
raft, șina de legat roatele carului.
rămășac, rămășag.
rămăși (a să-), a face rămășag.
ramatizm, reumatism.
răpăni, a cădea cu sgomot:
răpăne ploaia.
răpăciun, decemvre.
răpezăli, hududoaie.
rariță, 1: instrument de răritat porumbul; 2: rarița (pe cer),
răsfug, „cîn oile au beteșug la picioare și la uger, să umflă și pierd laptele, le dai buruiănă dă răsfug”.
răspîndi, *răspîntec(e)*, *răspîntec*, *răspîntene*, *răspîntici*, răspîntie.
răstoacă, locul uscat lăsat de apa abătută într'altă parte.
recăl, haină scurtă, băibărac.
recime, reveneală.
refenea, petrecere.
resteu, pl. *resteață*, resteu.
reven, ravăn.
riceat, slab, neam rău: „nu prinde carne pe el, oricît i-ai da să mănince”.
riță, a căpăta riie: *am rițat de cîteva ori numa din pusu*

mîinile pă rîtos, m'am uns cu gaz.
rile, lire: *rile otomane.*
rindurea, rindunică.
rînsă, ciucuri la salcie.
roci, plasă pentru pește.
rotăliie, vîrful mai gros al fusului.
Săbătoară, soi de pește mărunt.
sădilă, săculeț pentru caș.
săgela (a să-), a se ivi zorile:
să săgelează dă zîuă.
săină, „lină puțin alburie”.
sămînții, de semînță: *mere sămînții.*
sănciui, 1: om închis; 2: leneș.
sanină, salină.
saplate, „cauc mare dă vin.”
sărac de tată, orfan.
sărăriță, solniță.
săteac, sat mic.
sbeg, joc.
scală, bubă la unghia oii.
scapăt, 1: *scapātu soarelui*, apus; 2: *stina e'n scapăt*, în dos.
selăniță, slănină.
schilă, schelă.
schinovat, om care nu-i în toate ale lui.
scirtaș, plasă pentru pește.
scobâr, pește mic.
scul, motcă.
Sfete Ilie, Sfîntul Ilie.
sfîntitu soarelui, apus.
sftuit, isprăvit.
sforță, forță. 22
sfrânțuică, monetă de 50 de bani.
siliște, 1: „locu une punem grîu”; 2: „grădina căsi”.
simcele: *să cunosc simcele dă zîo*, se arată zorile.

simci: *să simcește dă zîo*, se luminează de ziuă.
singerat, boală la oi, cai, vaci.
sintilești, (mere) care se coc de Sfîntul Ilie.
slăiuri, jghiaburi. 74
slaviță, stiugure mare, dulce ca mierea.
smac, mucezeală la băuturi.
smirci, a ieși apă dintr'un loc.
snămină, 1: om slab; 2: ieșit din minți.
sobol, șobolan.
sodóm de ploaie, ploaie mare.
sonieră, sonerie.
sosi, a ajunge pe cineva din urmă: *hodiniț, că vă sosim și noi.*
sovón, broboadă.
speie, „coș făcut din coajă dă pom, impleterit jos cu nuiele”.
spențăr, haină scurtă.
spîntic, spîn.
spojar, *spujar*, pojar.
spure, „neam dă bube, bășică dă riie”.
stanție, stație.
stavă, CIII, herghelie: *găsăște o cireadă dă boi, o stavă dă cai, o stavă dă bivoli.* 76
stimpăra, a astimpăra.
stîrmină, *stîrmină*, 1: piatră înaltă și netedă; 2: drum numai coaste; 3: *ai stîrmină la iel*, ai gînd rău cu el.
stogoșe, „oi cu lina dîasă tare și nu lungă”.
stolnicar, „ăl dă ia plosca și colacu și dă la oameni la nuntă”.
straiță, traistă.

• *streață*, partea laterală a strungii.
strețar, XVI, oameni de straje: *cătră strețari le spune*.
strețuire, straje.
strighiie, „ce rămîne din vin pã bute, o rîcã și acresc cu ia”.
struguroasă, (pere) care se coc pe vremea lubenițelor.
strușite, zeamã de struguri, care se pãstrează iarna cu boabe cu tot.
stuhosã, „mere care țin dã iarnã”.
supștoară, *supștoară*, *susupștoară*, *susuoară*, *subștoară*.
• *sudumi* (a sã-), a se scufunda.
sufleț, XCI: *cum sã mã suflețim noi?* cum sã mai trãim noi?
sugiũ, „bubã la unghia oi, coace”.
suminã, subsuoară.
supșinea (a sã-), a se susține.
surupa, a surpa.
surupinã, surpãturã.
surupituri, coaste surpate.

• *Șalitrũ*, „ce se așează pe bute cîn a fost vin în ia”.
șaricã, suman.
șarpat, chimir.
șchilog, *șchilod*, schilod.
șerãmpoale, cuie mari de tot.
• *șet*, șes.
șinic, mãsura pentru fãinã, la moarã, mai mare ca merticul.
șinor, panglicã.
șislete, *șilete*, pãrțile dinaintea și dinapoia carului și a cãruței.
• *șlaũ*, *șleaũ*, urma carului.

• *șoacã*, șoarece.
șoane, comedii, nãsdrãvãnii.
șoavã, uli.
șomoiaș, mănunchi de fin.
șop, III umbrar de frunze: *sara ãream la gardã, sup un șop dã frunzã, umbrã*.
șorliță, „pasãre mare cam ca vilturi, ia mîei primãvara”.
șteafãr, stîlpul din mijlocul ariei.
ștepliaș, *ștepliaș*, *știopliaș*, rest din rãdãcina unui copac tãiat din fața pãmîntului.
știorminã, groapã adincã.
știrminos, loc repede, prãpãștios.
știubeũ, știubei.
știuc, bucatã: *mã e un știuc decincolo*.
șulindrã, „cîn sã duce ripa în scursorile vãilor”.
șurligã, ereși.
• *șutã*, ciutã.

Tabiie, XXVII, tabarã: *bumbarda Rumini în tãbiile turcești cu tunurile, pînã le-a și spart tãbiile turcești*.

taft, subprefecturã.
tãiniță, VI, groapã: *p'eialalt i-a adunat și i-a bãgat în tãinița aia*.

tãinui, III, a sta de vorbã: *Domnitoru nost cu Iancu Brãtianu șad pã pod, tãinuesc acolo amîndoi*; XIII: *sã mã stea c'un picior în scarã gata de ncãlcat, sã mã tãinuiascã*.

taivãn, tavan.
tãlpigã, gaurã.
tãman, v. *tumna*.

taor, *taure*, taur.
tãrcãũ, junc neîntors.
tãrciat, „mîel cîn pãru nu mã e creț”.
• *tãrũie*, cer.
• *tãrțăũ*, „vițal dila 2 la 3 anĩ; mîel la anu; mîel la doi anĩ; taure dũ-un an implinit; taure nentors”.
tãscovinã, tescovinã.
teobit, *dãhobit*, frînt de obo-sealã.
tic, rit (la porc).
ticã, tatã.
tirnoave, prune gogolane.
tirnosũ, fel de prune.
tirsinã, XIV, sfoarã: *plãșca are o tirsinã lungã*.
tișcoavã, burdușel.
tiugã, tidvã.
• *tãpliaș*, loc cu apã.
tãpliaș, „izvor cald, nu înghiațã iarna”.
• *toporaș*, 1: „clãcaș în cinci po-goane; 2: care lucreazã cu miinile la șușã”.
• *trage*, XXIV, a despoia, a jefui: *cãlugãri sã mputernicisã tare și-i trãgea pã oameni*.
• *trãian*, „albeaț pe cer”.
trãzvi (a sã-), a se trezi: *nu lãsa sã sã trãzvascã țuica*.
• *tretin*, om bãtrîn.
• *troian*, 1: scurgerea unei ape; 2: potecã prin fin sau pe unde mãnincã apa; 3: dirã de sanie; 4: închisoare: *l-a loat la troian*.
• *troiță*, cruce mare la încrucșarea drumurilor.
trotal, trotuar.
trun, tron.
trupinã, *tropinã*, tulpinã.

trũpițã, partea plugului care intrã în pãmînt.
tuferiș, tufiș.
tumna, tocmai.
turlac, om gras.
turmac: *turmac de om*, om voinic.
turmaș: 1 bivoli de un an; 2: porci grași.
turnel, tunel.
turțan, mãgurã.
turtuțale, prune mici, rotunde.

• *Țãpeligã*, „ciomag ascuțit la virf pentru sãltat coaja porumbului sã iasã'n sus”.
țãrci, *țãrț*, *țirț*, de mai de mult: *de ani țãrci*.

• *țãreni*, țãrani.
țigare, oaie cu lina micã.
țigãũ, berbecu cu lina mãruntã.
• *țitãri*, „une sã țin oameni sã prindã iepuri”.
țircornic, țircovnic.
țurțudan, jghiab.
tutuc; v. *cãrãve*.

Uiche, uite.
uli, *uligã*, *uligan'e*, *uleș*, uliu.
ulma, a mirosi (vorb. de cinii): *ulmã ursu; ulmeazã urma țepurului*.
unghișoarã, bubã la cai.
• *urdina*, a umbla de colo pînã colo.
urdineș, ordinar.
• *urlet*: *urletu clopotului*.

Vãcãlũie, unde sint așezate pietrele de moarã.
• *vãduw*, *vãduwã*, *vãduvoi*, vãduv.
• *vai*: *n'am vai de picioare*, n'am habar, grije de picioare.

- ✓ *vălmăcit*: ie *vălmăcit* de *muieră*
escos din minți. 61
vălug, partea fusului pe care
stă lanțul la ciutură.
vântură, grindă în fața casei sus,
rezemată pe stâlpi, în sală.
vătuț, țap mic.
văzduș, *văzduș*, *văzduh*.
• *veichî*, bătrîn: *io sin tare veichî*,
sin veichî de 80 de ani.
• *veichitură*: *știu din veichitură*,
știu din vechime.
vérbel, *verdălite*, *verven*, *vever*,
clanță.
vétrelă, umbrelă.
vidui (a să-), v. *zvidui*.
• *vieri* (a să-), a se împreuna
scroafa cu vierul.
viltan, *viltur*, vultur.
vîlvătaie, XIII, flăcări mari: *vede*
un copaci arzîn cu foc, cu
vîlvătaie de foc.
vinetici, veniți din toată lumea.
• *vinire*, *vintrice*, pîntece.
• *vîrstă*, XIII, suviță: *trecîn pint'o*
pădure găsaști-o vîrstă dă
păr dă cal, de aur.
vîrzob, „ciocu opinci”.
✓ *viu nopți*, puterea nopții: *pri-*
căvitoarea cîntă din viu nopți.
vióornîță, vifornîță.
vizdui, v. *zvidui*.
• *vlăcuit*, vlăguit, muncit greu
de tot; *bou-i vlăcuit la ceasă*
de plug.

vraști, mănunchi de nuiele.

- Zăbăvi* (a să-), XII: *Podaru*
să zăbăvia, *Să făcea că să*
gîndea, *Poteri voind să-l dea*.
zafeturi, petreceri, XXIII: *ve-*
nea Unguri sărbătoarea și la
zile mari și făcea zafeturi:
punîa mozica și le cînta.
zăchîe, zeghe, suman.
zâmină, se zice de cineva slab.
• *zăpri* (a să-), a nu putea ieși
de ud.
zărșale, *zarzale*, ochelari: *fo-*
meile zic zărșale.
zătigni, a rămînea oprit într'un
loc: *m'a zătignit din drum*.
✓ *zăvirni*: *zăvirnește soarele de*
nimiaz, se coboară soarele
dela amiaz.
zbiłtos, XCIV, lățos: *lăpăda*
cojoc zbiłtos.
zgîlcîuros, (pămînt) cu dealuri
și văi.
• *zidui*, v. *zvidui*.
• *zîmb*: *s'a început a face zîmb*
dă zîuă, a început să se lu-
mineze.
• *zîmbială*, CXXII: *Numă să-m*
samene miie, *La vorbă și la*
mersură Și la zîmbială din
gură.
zlot, XCIX, monedă: *Leliță cîr-*
ciumăriță, *Ia scoate tu vin*
dî-un zlot.
• *zvidui* (a să-), a se vindeca.

VERIFICAT
1987

86466

3/649/10/95

ANTI